

OTDK-DOLGOZAT

2015

Az Észak-magyarországi régió helyi adórendszerének elemzése

A Nógrád megyei kistérségek adórendszerei

Analysis of the local tax system of the North Hungarian region

The tax system of the subregions of the county Nógrád

Kézirat lezárása: 2014. november 13.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	0
Bevezetés.....	1
2. Az adózás jogi háttere	1
1 Nemzetközi adótörténet.....	1
2 Hazai adótörténet.....	2
3 Nemzetközi adóztatás.....	3
3. A magyarországi jogszabályi háttér	4
1. Az Alaptörvény	5
2. Az Adózás rendjéről szóló törvény	6
3. Az Államháztartásról szóló törvény és az Államháztartási törvény végrehajtásáról szóló kormányrendelet	7
4. Pénzügyminisztériumi rendelet az önkormányzati adóhatóságok által rendszeresíthető bevallási, bejelentési nyomtatványok tartalmáról	8
5. Európai Unió szabályozás.....	8
4. A Helyi adó törvény	9
1 A törvény hatálya	9
2 Adónemek	10
3 Eljárási szabályok.....	12
4 A Helyi adó törvény 2014. évi változásai	13
5. Az Észak-magyarországi régió gazdasági helyzetének elemzése	15
1 Munkaerő piaci helyzet	15
2 Új lakások száma, átlagterülete	19
3 Vállalkozások száma, helyzete.....	24

6.	Helyi adók az Észak-magyarországi régióban	26
1	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	27
	Miskolc.....	28
	Mezőkövesd	30
	Tiszaújváros	32
2	Heves megye	34
	Eger	34
	Gyöngyös	36
	Hatvan	37
3	Nógrád megye	38
	Salgótarján.....	38
	Balassagyarmat.....	40
	Pásztó	41
7.	Következtetések	43
	Irodalomjegyzék.....	I
	Idézett forrásmunkák.....	I

Ábrajegyzék

1. ábra, Havi nettó átlagkereset, 2014. I. félév, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal	16
2. ábra, Heves megye teljes munkaidőben dolgozóinak havi nettó átlagkeresete nemzetgazdasági áganként, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal	17
3. ábra, Nógrád megye teljes munkaidőben dolgozóinak havi nettó átlagkeresete nemzetgazdasági áganként, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal	18
4. ábra, Borsod-Abaúj-Zemplén megye teljes munkaidőben dolgozóinak havi nettó átlagkeresete nemzetgazdasági áganként, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal.....	19
6. ábra, Teljes munkaidőben foglalkoztatottak száma az Észak-magyarországi régióban 2013. I. negyedév-2014. II. negyedév, Saját szerkesztés, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal	21
7. ábra, Munkanélküliség az Észak-magyarországi régióban 2013. I. negyedév – 2014. II. negyedév, Saját szerkesztés, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal.....	21
8. ábra, A gazdasági szervezetek beruházásainak teljesítményértéke, 2013. I. negyedév – 2014. II. negyedév, Saját szerkesztés, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal	23
9. ábra, A regisztrált vállalkozások száma, 2013. március 31. és 2014. június 30., Saját szerkesztés, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal	24
10. ábra, Az ipari termelés értéke, 2013. I. negyedév- 2014. II. negyedév, Saját szerkesztés, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal	25
11. ábra, Vendégéjszakák száma kereskedelmi szálláshelyeken 2013.I. negyedév-2014. II. negyedév, Saját szerkesztés, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal.....	26
12. ábra, Havi nettó átlagkereset, 2014. I. félév, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal	40

Bevezetés

A dolgozat témája az Észak-magyarországi régió helyi adórendszerének elemzése, különös tekintettel a Nógrád megyei kistérségek helyi adórendszerére. A téma aktualitását indokolja, hogy a helyi önkormányzatok nagy része finanszírozási problémával küzd, amin egy jól kialakított, helyi viszonyoknak megfelelő adórendszer nagymértékben javítani tud.

A dolgozat az egyik adózási alapelvet, az igazságosság gyakorlati megvalósíthatóságát vizsgálja. A vizsgálat célja a válaszadás arra a kérdésre, hogy lehetséges-e az igazságos adórendszer létrehozása és amennyiben igen, milyen lépésekkel lehet ilyet kiépíteni.

Ezen kívül a dolgozat az Észak-magyarországi régió gazdasági helyzetét vizsgálja abból a célból, hogy milyen helyi adónem bevezetése illetve adómérték növelése javíthat az önkormányzatok finanszírozásán.

A harmadik vizsgált kérdés az önkormányzatok álláspontja, ennek megismerése érdekében mélyinterjúkat készítettem a Nógrád megyei kistérség öt önkormányzatával, amelyekből fontos következtetések vonhatóak le a témában.

1. Az adózás jogi háttere

1 Nemzetközi adótörténet¹

Az államok kialakulásával egy időre tehető az ókorban a központosított adóztatás kialakulása. Már Mezopotámiában, Babilonban is vetettek ki, szedtek be adót, ekkor leginkább az állattartás tevékenységéhez kapcsolódó adók voltak jellemzők.

A perzsák a meghódított népeket kényszerítették adófizetésre, azért, hogy költséges honvédelmi szerveik fenntartása biztosított legyen. A görögök a központi adóztatás helyett a városállamok lakóit adóztatták, ez a mai helyi adóknak feleltethető meg.

¹ Dr. Juhász István - Az adózás története - 5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu_.pdf – PDF fájl

A Római Birodalomban szükség esetén vagyoadót, azaz tributum-ot vetettek ki, amely mai jelentésében a helyi adó kategóriába is sorolható, ha az adó alapja ingatlan vagy vagyoni értékű jog. Amennyiben jövedelem az adó alapja, a tributum inkább személyi jövedelem adónak megfeleltethető.

A középkori Európában kialakult hűbéri rendszer következtében a királyi jövedelmeken kívül fontos bevétele lett az államnak a kilenced, amelyet a megtermelt áru után kellett fizetni a földesuraknak, ezért egyfajta helyi adónak is tekinthető, hiszen az adott területen megtermelt áru után a helyi „önkormányzatnak”, a korban földesúrnak nevezett vezetőnek kellett megfizetni.

Dr. Juhász István az *Adózás története* című művében úgy fogalmaz, hogy „Ebben a korban jelentek meg az alapvetőnek tekinthető gazdaságpolitikai (ennek részeként az adózással is foglalkozó) elméletek illetve ezen elméletek markáns kidolgozói: Colbert, Smith, Ricardo, Marx.” (Dr. Juhász, 7. oldal)

Ezért David Ricardo *A politikai gazdaságtan és az adózás alapelvei* című könyvét² felhasználva vizsgáltam Ricardo adópolitikai elveit (Ricardo, 1991). A műben Ricardo Adam Smith közgazdászt idézi, és azt állítja, hogy a telekjáradék általában a fővárosban, nagyobb vidéki városban a legnagyobb, ahol a nagyobb a kereslet, többen élnek. Ezzel szemben a fejletlenebb vidékeken, kevesebb lakossal rendelkező településeken –ha létezik ilyen adó- a telekadó mértéke kisebb. Ezt a feltevés a mai adórendszerben is megállja a helyét, mivel a fővárosban jelentősen magasabb az építményadó/kommunális adó aránya, mint az elemzett Észak-magyarországi régióban.

2 Hazai adótörténet

Magyarországon Géza fejedelem, majd István király uralkodása alatt jelentek meg az első adózási formák. István király például telekadót is kivetett, amely ma szintén a helyi adókhoz sorolható, méghozzá építményadónak/kommunális adónak feleltethető meg. Mindezeket

² Ricardo, D. – 1991 -: *A politikai gazdaságtan és az adózás alapelvei* - Harmadik kiadás – Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest

³ Dr. Bencsik, M. Szentkirályi, A. - *Adózás alapjai, Elektronikus jegyzet* – 2011- Budapest

részletesen vizsgálja Dr. Bencsik Mária és Szentkirályi Andrea Az adózás alapjai című jegyzetében. (Dr. Bencsik és Szentkirályi, 2011)

A Károly Róbert által létrehozott kapuadó szintén a mai építményadóhoz hasonlítható, de nem az építmény (kapu) nagysága képezte az adóalapot, hanem a rajta átférő teli szekér.

Az 1379-es soproni adójegyzék azt rögzíti, hogy a kézműves tevékenységet folytatók nagy számban adóztak. Az effajta adónem a napjainkban helyi iparüzési adónak hívott adónemnek korai megjelenése.⁴

Mátyás király uralkodása idején megjelent a ma telekadónak hívott adó, amely a földterületekből származó bevételt adóztatta.

Magyarországon a modern adórendszer 1909-ben jött létre, ebben nagy szerepe volt Wekerle Sándor pénzügyminiszternek. Ebben az időszakban épültek ki a városi és települési adóhivatalok, melyeknek fő feladatává vált a helyi adók ellenőrzése. Ugyanakkor a ténylegesen helyi adónak hívott adók ekkor még nem, csak 1990-től jelennek meg, a rendszerváltást követően. Azonban már korábban is megfigyelhetők egyes mai szemmel helyi adónak tekinthető adófajták megjelenése.

Összességében elmondható, hogy helyi adónak tekinthető az István király korabeli telekadó, a Károly Róbert nevéhez fűződő kapuadó, valamint a Mátyás király által bevezetett „telekadó” is.

3 Nemzetközi adóztatás

A helyi adó témakört számos nemzetközi szakirodalom is vizsgálja. A német szerző, Marc Hansmann a helyi adórendszer fő feladatának a változtathatóságot, tehát a helyi viszonyokhoz illeszkedést tekinti (Hansmann, 2011). Ugyanakkor Hansmann fontosnak tartja azt is, hogy az adott helyi adó ne vezessen ellentétnek az állam és az emberek, valamint az állam és a vállalkozások között, hiszen mindegyik fél érdeke az ország és az adott település fejlődése.⁵ A

⁴ Dr. Juhász I. - Az adózás története - 5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu_.pdf – PDF fájl

⁵ Hansmann,M - *Kommunal финанzen in der Krise: Problemlagen und Handlungsansätze* – 2011 - Berliner Wissenschafts-Verlag - Berlin

német szerző a legnagyobb problémának a helyi adók esetében az adó alapjának meghatározását tartja.

Ezzel szemben az angol szerző, David Brunori a helyi adók esetében a fő problémát az igazságos rendszer kialakításában látja⁶ (Brunori, 2007). Rávilágít arra a felmerülő problémára, hogy a helyi adónak – az állami adókhoz hasonlóan – olyan arányban kell terhelniük a lakosságot, hogy a gazdagabb rétegeket sújtsa nagyobb mértékben, ezzel könnyítve meg a szegény réteg terheit. Az igazságos rendszer kialakítása hazánkban is nehézségeket okoz, az önkormányzatokkal folytatott interjúk során sokszor felmerült az adórendszer igazságosságának kérdése. Egy másik német szerzőpáros, Cornelia és Gerhard Kraft könyvében azt mutatja be, hogy milyen adókat kell fizetni a Németországban tevékenykedő vállalkozásoknak.⁷ (Kraft C. és Kraft G., 2014).

A 2012. évi összes adóbevétel nagy részét teszi ki a Magyarországon helyi iparüzési adónak nevezett adónem. A helyi iparüzési adó alapját a cég nyereségességéből indulva számítják ki, ugyanakkor eltérések tapasztalhatók az adóalap korrigálásakor a hazai mintával összehasonlítva.

Összességében elmondható, hogy a nemzetközi adórendszer hasonló pilléreken nyugszik, mint a magyar rendszer, és alapvető problémája is megegyezik, az igazságos rendszer kialakítása bonyolult feladat.

2. A magyarországi jogszabályi háttér

A helyi adók számos törvényben megjelennek, Magyarország alapvető, legfontosabb szabályozandó kérdéseit tartalmazó jogszabálya, az Alaptörvény is rendelkezik róluk. Azonban a helyi adókat nemcsak az Alaptörvény, hanem – többek között- az Adózás rendje törvény, Államháztartásról szóló törvény, az Államháztartási törvény végrehajtásáról szóló

6 Brunori, D - *Local Tax Policy: A Federalist Perspective* - 2007 - The Urban Institute Press - Washington

7 Kraft, C. és Kraft, G. – *Grundlagen der Unternehmensbesteuerung : Die wichtigsten Steuerarten und ihr Zusammenwirken* – 2014, Springer Gabler, Wiesbaden

kormányrendelet, valamint pénzügyminisztériumi rendelet is szabályozza. A fejezet az imént felsorolt jogszabályok, rendeletek rövid bemutatását tartalmazza.

Ugyanakkor a helyi adók szempontjából leglényegesebb jogszabály, a Helyi adó törvény bemutatását a következő fejezet tartalmazza részletesen, mivel a dolgozat szempontjából ennek alapos ismerete nélkülözhetetlen. Ezzel szemben, tekintettel a jogszabályi hierarchiára, az Alaptörvény, az Adózás rendje törvény, illetve az Államháztartásról szóló törvény témához kapcsolódó paragrafusainak ismertetése az általános keretszabályok miatt elengedhetetlen, ezért erre a Helyi adó törvény bemutatása előtt kerül sor.

1. Az Alaptörvény⁸

Az Alaptörvény a helyi adókról nem tartalmaz részletes utasításokat, hiszen ezeket a Helyi adó törvény tartalmazza. Ugyanakkor az Alaptörvény 32. cikkelye a helyi adókról szól. Ez a cikkely az önkormányzatok hatáskörébe utalja a helyi adók kiszabásának lehetőségét. A jogszabályban ez a feladat így van megfogalmazva: „...dönt a helyi adók fajtájáról és mértékéről;”⁹. A cikkely célja, hogy az önkormányzatok a helyi körülményekhez megfelelően illeszkedő adórendszert hozhassanak létre úgy, hogy ezen adók forrást biztosítsanak az önkormányzat kiadásaihoz. Minden önkormányzat szabadon dönthet illetékességi; közigazgatási területén arról, hogy milyen fajta és mekkora mértékű helyi adót szed be.

Mindezek ellenére léteznek korlátok, melyeket az önkormányzatoknak figyelembe kell venniük helyi adó kivetésekor. Tiltja az Alaptörvény az ugyanazon adótárgy többszöri adóztatását, valamint nem vethet ki egyetlen önkormányzat sem a Helyi adó törvényben meghatározott mértéknél magasabb adót. Továbbá egyetlen önkormányzat sem módosíthatja év közben a helyi adókat úgy, hogy a módosítás az adóalanyok terhét súlyosbítsa.

⁸Magyarország Alaptörvénye, 2011.évi CXCV. törvény,
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV

⁹ Magyarország Alaptörvénye, 32.cikkely h, bekezdés,
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV

Mindezek alapján elmondható, hogy az Alaptörvény a helyi adókat nem szabályozza részletekbe menően, ugyanakkor a velük kapcsolatos fő feladatokat, előírásokat tartalmazza. A jog egyik alapelve, hogy az állam legfőbb jogszabályának – a hazánkban Alaptörvénynek hívott törvénynek – egyetlen másik törvény, jogszabály sem mondhat ellent, a jogszabályoknak egymással harmonizálni kell. Ez az elv megvalósul a helyi adókra vonatkozóan.

2. Az Adózás rendjéről szóló törvény¹⁰

Az Adózás rendjéről szóló törvény 32. paragrafusa szabályozza a helyi adók bevallását. A paragrafus a helyi iparüzési adó bevallásánál május 31-ei határidőt szab meg, az adóelőleggel kapcsolatban határidőként a tárgyév utolsó hónapjának huszadik napját írja elő.

A helyi adóval összefüggő tartozásokat a törvény 161/A. paragrafusa részletezi. Az állami adóhatóság jogosult az önkormányzat felé tartozókkal szemben eljárást folytatni az önkormányzat megkeresésére, ha ez a tartozás eléri a 10.000 Forint összeget. Mielőtt a helyi önkormányzat az állami adóhatósághoz fordul, meg kell próbálkoznia a tartozás végrehajtásával például tartozás átvezetéssel.

A törvény tartalmaz szabályozásokat az önkormányzathoz történő befizetésekre vonatkozóan is. Megszabja, hogy a 100 Forintot el nem érő helyi adót az adóalanyoknak nem kell megfizetnie, továbbá az egyes adónemekhez kapcsolódó határidőket rögzíti. A törvény nemcsak a bevallást, hanem a befizetést is szabályozza. Az építményadót, a telekadót, a kommunális, valamint az iparüzési adót is két részre bontva kell megfizetni, március 15-e és szeptember 15-e a két vonatkozó határidő. Az idegenforgalmi adót pedig a beszédést követő hó 15. napjáig kell megfizetni az illetékes önkormányzat adóhatósága felé.

A törvény továbbá adatszolgáltatási kötelezettséget ír elő az önkormányzat jegyzőjének, aki köteles tájékoztatni az állami adóhatóságot a meghatározott feltételeknek megfelelő ingatlanokról. Ez a meghatározott feltétel korrigált forgalmi érték esetén az 500 Millió Forintot elérő ingatlannal, alapterület esetén az 1.000 négyzetmétert elérő épülettel, valamint a 10.000 négyzetmétert elérő telekkel rendelkező külföldi szervezetek tagjaira vonatkozik.

¹⁰ 2003. évi XCII. törvény az Adózás rendjéről, http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0300092.TV

3. Az Államháztartásról szóló törvény¹¹ és az Államháztartási törvény végrehajtásáról szóló kormányrendelet¹²

Az Államháztartásról szóló törvény bemutatása azért fontos, mert államháztartási rendszerek bevételeit szabályozza, ezzel kihatva a helyi adókra.

Az államháztartás négy alrendszerből áll, ezek közül a dolgozat szempontjából az önkormányzati alrendszer fontos. A törvény célja, hogy az államháztartás alrendszereinek bevételei, kiadásai áttekinthetővé váljanak.

A téma szempontjából releváns rendelkezéseket az Államháztartásról szóló törvény 14. pontja tartalmazza, ami a helyi önkormányzatok költségvetésének fő szabályait ismerteti.

A helyi önkormányzatoknak bevételeiket meg kell tervezniük egy helyi költségvetési rendeletben, amelynek bevételi oldalán fontos szerepet kapnak a költségvetési támogatásokat kiegészítve a helyi adók. A költségvetési támogatás ugyanakkor központi bevétel, míg a helyi adók az önkormányzat saját bevételei. Ezért az önkormányzatok a helyi adókból származó bevételeiket nagy mértékben befolyásolhatják, az Alaptörvényben rögzített korlátok figyelembe vételével.

Az Államháztartási törvény végrehajtásáról szóló kormányrendelet 28. paragrafusa rögzíti, hogy az önkormányzatoknak költségvetésükben rögzíteni kell a közvetett támogatásokat, a helyi adóknál a kedvezmény vagy az adómentesség mértékét adónemenként kell meghatározniuk. A kedvezmények vagy mentességek terültén történő változásokról adatot kell szolgáltatniuk az Államkincstárnak.

¹¹ 2011. évi CXCV. törvény az Államháztartásról, http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100195.TV

¹² 368/2011. (12.31.) Kormányrendelet az Államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról, http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100368.KOR

4. Pénzügyminisztériumi rendelet az önkormányzati adóhatóságok által rendszeresíthető bevallási, bejelentési nyomtatványok tartalmáról¹³

A rendelet alapján a helyi adókat a rendelet mellékletében meghatározott formanyomtatványokon kell bevallani. Ezekről a formanyomtatványokról annyiban térhetnek el az egyes önkormányzatok, hogy megjeleníthetik bennük az adott önkormányzat területén létező adómentességeket, adókedvezményeket.

A formanyomtatványon olyan adatokat kell bejelenteni, mint az ingatlan címe, helyrajzi száma, az épületek száma típusonként. Ezen kívül a bevallást benyújtó főbb azonosító adatait is tartalmaznia kell a bevallásnak. Ezt a bevallást egy adótanácsadó, adószakértő vagy okleveles adószakértő ellenőrzi, továbbítása ellenjegyzéshez kötött.

A rendelet tartalmaz mellékletet magánszemély kommunális adójáról szóló bevalláshoz is, ez nagyon hasonló az építményadó bevalláshoz. Az idegenforgalmi adó bevallásához kapcsolódó melléklet tartalmaz egy adóalap számításhoz szükséges lapot, amelyet az alapján kell kitölteni, hogy mekkora volt a megkezdett vendégéjszakák nagysága, valamint hogy mekkora volt azoknak a nagysága, akik után nem kell idegenforgalmi adót felszámítani, fizetni.

5. Európai Unió szabályozás¹⁴

Magyarország az Európai Unióhoz való csatlakozásakor elfogadta az Európai Unió közösségi alapelveit. Ezen elvek előírják, hogy a vállalkozásokat nem lehet adókönnyítésben részesíteni úgy, hogy az adott adókönnyítés a piaci szereplők közötti versenyben az egyik szereplőnek előnyt, míg a másikat hátrányt okozzon.

Ez a szabályozás egy további korlátozást jelent a helyi adók szempontjából, mivel a vállalkozásoknak -az uniós alapelvek értelmében- nem adható adókönnyítés. A szabályozás alól van kivétel, ezt „de minimis” támogatásnak nevezik. Lényege, hogy az összesített támogatások mértéke – nem csak a helyi adóra vonatkozó támogatások, hanem más állami

¹³ 35/2008. Pénzügyminisztériumi rendelet az önkormányzati adóhatóságok által rendszeresíthető bevallási, bejelentési nyomtatványok tartalmáról, http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0800035.PM

¹⁴ Dr. Heizer-Kiss és Kanyó L., Zs. - *A helyi adók és gépjárműadó jogmagyarázata* – Saldo kiadó, 2014, Budapest

támogatások együttes értéke -nem haladhatja meg a 200.000 Eurót 3 év alatt. Azonban ezen értékhatár alatt a vállalkozások számára korlátlanul nyújtható adókedvezmény, az uniós alapelvek megsértése nélkül. . A vállalkozásoknak nyújtható támogatás összege –a Magyar Nemzeti Bank 307,6 Forintos november 12-ei középárfolyamával számítva- az éves 20,506 Millió Forintot (kerekített összeg) nem haladhatja meg.

A „de minimis” támogatások évi 20,5 Millió Forintos értékkel fontos szerepet játszanak a kis- és középvállalkozások likviditásának javításában, hiszen a támogatásokkal jelentősen csökkenthető a vállalkozások kiadása, ezzel növelve fizetőképességüket. Az uniós alapelv tehát egy újabb jogszabályi korlátozást jelent a helyi adók kivetése szempontjából, azonban ez a szabályozás a kis- és középvállalkozások nagyvállalatokhoz viszonyított nehezebb piaci helyzetét pozitívan befolyásolhatja.

Összesítve elmondható, hogy a helyi adókat sok törvény, rendelet szabályozza. Az Alaptörvény, Adózás rendje törvény, Államháztartásról szóló törvény, valamint az egyes elemzett rendeletek a helyi adók szempontjából egy törvényi keretet nyújtanak, az általános szabályozásokat rögzítik, ugyanakkor speciális szabályokat nem tartalmaznak, hiszen ezeket a Helyi adó törvény írja elő.

3. A Helyi adó törvény¹⁵

1 A törvény hatálya

A helyi adókat a fenn említett törvényeken, rendeleteken kívül egy külön törvény, a helyi adók szempontjából legfontosabb törvény, az 1990. évi C. törvény szabályozza részletesen. A korábban említettnek megfelelően a Helyi adó törvény elemzésével jelen fejezet foglalkozik részletesen.

A törvény fő célja az, hogy az Alaptörvény által az önkormányzatok feladatkörébe utalt alapvető közszolgáltatások nyújtását lehetővé tegye, az önkormányzatok pénzügyi fedezetének folyamatos biztosításával. Az önkormányzaton számára lehetővé válik a helyi

¹⁵ Az 1990. évi C. törvény a helyi adókról, http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99000100.TV

körülményekhez, viszonyokhoz illeszkedő adópolitika kialakítása, valamint az ehhez illeszkedő helyi adórendszer létrehozása.

A törvény első része általános rendelkezéseket tartalmaz, azaz bemutatja azokat a jogviszonyokat, melyek fennállásakor a törvény szabályait alkalmazni kell. Pontosan definiálja azokat az adóalanyokat, adótárgyakat, akikre a törvény hatálya kiterjed. Valamint meghatározza az alanyi adómentesek körét.

Adóalanynak tekinti a törvény a magánszemélyeket, magánszeméllyel nem rendelkező személyi egyesülést, viszont a közhasznú, nonprofit gazdasági társaságoknak adómentességet biztosít. 2014. március 15-étől pedig a jogi személyek, egyéb szervezetek is adóalanyoknak tekintendők. Ezzel szemben nem tekintendő adóalanynak az a személy, akinek a megelőző évben nem keletkezett adófizetési kötelezettsége.

Alanyi adómentességet élvez többek között az állam, a helyi- illetve nemzetiségi önkormányzatok, a költségvetési szervek, az egyházi jogi személyek, a Magyar Nemzeti Eszközkezelő Zrt., a költségvetési szervek, a büntetés-végrehajtási szervek.

A helyi adó tárgya lehet ingatlan vagy vagyoni értékű jog birtoklása, illetve nem állandó lakosként való tartózkodás. Önkormányzati rendelettel bevezethető ezeken felül vagyoni típusú, kommunális, valamint helyi iparüzési adó.

Az önkormányzat joga nem kizárólag a helyi adó bevezetésre korlátozódik, hanem a helyi adó módosításra, mentességek nyújtására, hatályon kívül helyezésre is kiterjed. Ugyanakkor a korábban említett, Alaptörvényben meghatározott korlátokat mindig figyelembe kell venni az önkormányzati jogszabályok alkotásakor.

2 Adónemek

A Helyi adó törvény második része az egyes adónemekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza. Bemutatja a vagyoni típusú, valamint a kommunális jellegű adókat. A második fejezet a vagyoni típusú adókat részletezi. Idetartozik az építmény- valamint telekadó. A vagyoni típusú adók alapja kétféle lehet: a négyzetméterben hasznos alapterület vagy a korrigált forgalmi érték. Az építményadó maximális mértéke a négyzetméterben hasznos alapterület alapján 1.100 Forint/ négyzetméter lehet. Korrigált forgalmi érték 3,6 %-a a törvény által meghatározott másik felső határ. Telekadó esetében a felső határ

négyszetméterben hasznos alapterület esetén 200 Forint/ négyzetméter, a korrigált forgalmi érték esetén az alap 3%-a lehet. A vagyoni típusú adóknál történtek fogalmi módosítások, melyek 2014. január 1-jétől hatályosak, ezek ismertetésére a fejezet végén kerül sor.

A törvény második részének harmadik fejezete a kommunális jellegű adókat tartalmazza. Ezt a csoportot is két része bontja a törvény, a kommunális adóra, valamint idegenforgalmi adóra. Magánszemélyt akkor terheli kommunális adó, ha az illetékességi területen nem magánszemély tulajdonában álló lakás bérleti jogával rendelkezik. Ennek a kommunális adónak a felső határa 17.000 Forint. Az idegenforgalmi adót az adott önkormányzat közigazgatási területén eltöltött vendégéjszakák száma után kell fizetni, mértéke 300 Forint/fő/éjszaka vagy a szállásdíj 4%-a.

A törvény negyedik fejezete a helyi iparüzési adóval kapcsolatos szabályokat tartalmazza. A helyi iparüzési adót vállalkozási, más néven iparüzési tevékenység után kell fizetni, és a tevékenység jellege alapján lehet állandóan fizetendő iparüzési adó, valamint ideiglenesen fizetendő iparüzési adó. Az ilyen típusú adót ahhoz az önkormányzathoz kell befizetnie a vállalkozónak, ahol a vállalkozás székhelye, illetve telephelye van.

Az állandó és az ideiglenes jelleggel végzett vállalkozói tevékenység iparüzési adójának alapja is a nettó árbevétel. Az állandó vállalkozás helyi iparüzési adó adóalapjából levonhatja az eladott áruk és közvetített szolgáltatások beszerzési értékét, az alvállalkozói teljesítményt, az anyagköltséget, valamint a kutatás-fejlesztés költségét.

Az ideiglenes vállalkozó helyi iparüzési adóalapja ezzel szemben a tevékenység végzésének naptári napjai alapján számolható. A helyi iparüzési adó adóalapját egyszerűsített adóalapként lehet számítani bizonyos esetekben, a bejelentéshez kapcsolódó határidők változtak, ezek ismertetésére a fejezet végén kerül sor.

A helyi iparüzési adóra az önkormányzat adókedvezményeket nyújthat, figyelembe véve –az előző fejezetben említett- uniós szabályozást. A Helyi adó törvény 39/C. paragrafusának 3. bekezdése megfelel az uniós alapelvnek, hiszen rögzíti, hogy a vállalkozásoknak adott kedvezményeknek azonos mértékűnek kell lennie, azaz nem hozható az egyik vállalkozás előnybe a másik kárára. Ez a paragrafus tehát az uniós jogszabályokkal harmonizál, az Unió által előírt korlátot szem előtt tarja. Két kedvezményt határoz meg a törvény, amely olyan vállalatokra vonatkozik, akiknek adóalapja nem haladja meg a 2,5 Millió Forintot.

Az egyik típusú kedvezmény, amely adóalap-mentességet von maga után, a foglalkoztatás növeléséhez kapcsolódik, és akkor vehető igénybe, ha az előző adóévi átlagos statisztikai állományhoz képest létszámbeli növekedés figyelhető meg. A kedvezmény mértéke 1 Millió Forint fejenként, a növekménynek megfelelően. A másik kedvezmény adómentesség, a szabályozott ingatlanbefektetési társaságokra vonatkozik.

A helyi iparüzési adó törvényben meghatározott felső határa az állandó jellegű tevékenységnél az adóalap 2%-a, míg az ideiglenes tevékenységnél naptári naponként maximum 5 ezer Forint.

Belátható, hogy a maximum 2,5 Millió Forintot adóalappal rendelkező vállalkozások éves helyi iparüzési adó fizetési kötelezettsége éves szinten 50.000 Forint összeg lehet, amely még abban az esetben szignifikánsan elmarad a 21 Millió Forintos uniós korláttól, ha az önkormányzat úgy dönt, hogy 100 %-os adókedvezményt nyújt a kategóriába tartozó vállalkozásoknak, valamint a vállalkozás ezen felül állami támogatást is kap.

3 Eljárási szabályok

A helyi adó törvény ötödik fejezete az adóelőleg megállapításról, bevallásról és befizetésről szól. Minden adóköteles tevékenységet folytató alanynak formanyomtatványon be kell jelenteni az adóhatóság felé az adókötelezettségének kezdetét, valamint az egyéni azonosító adatokat, továbbá be kell vallania és be kell fizetnie az önkormányzat számára a helyi adót. A Helyi adó törvény nem szabályozza részletesen ezt a témakört, mert az Adózás rendjéről szóló törvényben vannak rögzítve a helyi adókkal kapcsolatos előlegfizetési kötelezettségek.

Ugyanez a fejezet egy kötelezően teljesítendő feladatot ró az önkormányzatokra, amelyet a 42/B paragrafus részletez. Ez a paragrafus előírja, hogy az önkormányzati adóhatóságnak tájékoztatási kötelezettsége van a kincstár felé, elektronikus úton történően. A tájékoztatási kötelezettség kiterjed az új helyi adónem létrehozására, mértékére, kedvezményére, az adómentességre, valamint a hatályba lépés időpontjára. A 42/C paragrafus az adóbevallás benyújtásáról, a változás-bejelentés szabályairól szól, amelyet a korábban ismertetett pénzügyminisztériumi rendelet 2014. január 1-jével módosított. A változásokat később ismertetem.

A harmadik rész hatodik fejezete a záró rendelkezéseket tartalmazza, megnevezi az átmeneti és hatályba lépő rendelkezéseket, valamint az Adózás rendjéről szóló törvényre hivatkozik. A hetedik fejezet pedig fogalmi meghatározásokat, értelmező rendelkezéseket tartalmaz.

A törvény tartalmaz egy mellékletet is, amely a helyi iparüzési adó adóalapjának megosztását határozza azon vállalkozók számára, akiknek iparüzési adóalapja nem haladta meg a 100 Millió Forintot.

Kétféle megosztási módszer létezik, az egyik a személyi jellegű ráfordítással arányos megosztás módszere. A vállalkozás székhelyén, telephelyén alkalmazottak utáni személyi jellegű ráfordításokat azon a településen kell figyelembe venni, ahol az adott alkalmazott ténylegesen dolgozik. Ezek után meg kell állapítani az egyes településekre eső személyi ráfordítások arányát az összes személyi ráfordítás arányában.

A másik megosztási módszer az eszközérték arányos megosztási módszer, amely az adó alapjául a vállalkozói tevékenységhez használt összes tárgyi eszköz értékét veszi. Ezek után ennél a módszernél is meg kell állapítani a településenkénti eszközértéket az összes tárgyi eszköz értékének arányában. A tárgyi eszközök értékének meghatározásakor a számviteli törvény előírásai az irányadók, ha az adott tárgyi eszköz értéke nem ismert, a szokásos piaci érték alapján számolódik a tárgyi eszköz értéke.

Összességében elmondható, hogy a Helyi adó törvény felépítése hasonló a legtöbb jogszabály általános felépítéséhez, mivel három fő résszel, hét fő fejezettel rendelkezik, melyek közül az első az általános rendelkezéseket tartalmazza, az utolsó pedig a záró rendelkezéseket.

Ugyanakkor fontos szerkezeti különbséget jelent a többi jogszabályhoz képest, hogy az értelmező rendelkezések a legtöbb törvénnyel ellentétben nem a törvény elején, hanem a végén találhatók.

4 A Helyi adó törvény 2014. évi változásai¹⁶

A Helyi adó törvény 2014. január 1-jén módosult, ennek két jogszabály változása az oka. Az egyik módosuló jogszabály a 2013. évi CXXVIII. törvény, amely Budapest közigazgatási területével összefüggő törvények módosításáról szól, a másik pedig a 2010. évi CXXII.

¹⁶ 2014, *Adó- és pénzügyi szaklap*, - XXII. évfolyam- 2013/13-14. szám- 1-5 oldal

törvény, amely a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szól. Az előbbi törvény módosítása Margitszigetre hat ki, amelyet ezek után a Fővárosi Önkormányzat irányít közvetlenül.

Az Adó-és Pénzügyi Szaklap XXII. évfolyama részletezi a változásokat. Az építményadó fogalmában az értelmezést megkönnyítő módosítások történtek. A korábbi jogszabályban sok helyen „épület, épületrész” megnevezés helyett az „építmény” megnevezés szerepelt, holott a törvény szerint az építményadó csak az épületre, épületrészre terjedt ki. Az értelmezési gondok miatt a jogszabályban szereplő „épület, épületrész” kifejezést mindenhol „építmény” szövegre változtatták.

A telekadó tárgyi hatályában is változások történtek, a telek fogalom változtatásának köszönhetően. A telek fogalmának jogszabályi módosítása miatt az adóterhek csökkennek, hiszen az új szabályozás nem tekinti teleknek a majort, a mocsarat, a halastavat, valamint az erdőt. Továbbá mentes a telekadótól a belterületen fekvő, nem művelt, egy hektár alatti földterület is. A jogszabály módosítás új mentességet is létrehoz, a saját termék előállításával 50 vagy magasabb százalékban foglalkozó területek telekadó-mentességét.

Változás történt a KATA adóalanyokra vonatkozó rendelkezésekben is. 2013. december 31-éig úgy választhatta a kisadózó vállalkozás tételes adója alá tartozó alany az egyszerűsített helyi iparűzési adóalap megállapítást, hogy a KATA adóalanyiság megkezdésétől számított 15 napon belül bejelentette ezt. Ha elmulasztotta a bejelentést, elesett egyszerűsített helyi iparűzési adóalap alkalmazásától. Ez a szabályozás annyiban módosult, hogy az adóalanyiság megkezdését követő 15 napon túl, az adóév január 15-éig lehet változást bejelentési nyomtatványon tenni az egyszerűsített helyi iparűzési adóalap alkalmazása érdekében.

Az adóbevallásra, változás bejelentésre vonatkozó szabályok is egyszerűsödtek. Korábban a több településen adóalany vállalkozások adminisztrációs terhei többszörösen jelentkeztek, mivel az adóbevallást, változás bejelentést csak az adott önkormányzat által létrehozott bevallási nyomtatványok teljesíthették. A változásnak köszönhetően az adókedvezményre, mentességre nem jogosult adóalanyok, egy központi pénzügyminisztériumi rendelet szerinti formanyomtatványon végrehajthatják bevallásukat. Ezek a formanyomtatványok a pénzügyminisztériumi rendelet ismertetésekor említésre kerültek.

Összességében a Helyi adó törvényről elmondható, hogy jól szabályozza a településeken kialakuló jogviszonyokat. Az egyik legstabilabb adótörvény, amely az elmúlt 24 évben

viszonylag kevés változáson esett át. A legutóbbi módosítások a törvény egyszerűsödését és közérthetőségét teszik lehetővé, valamint az egységes jogalkalmazását könnyítik meg. A módosításoknak köszönhetően a telekadó mértéke csökkent, valamint a helyi iparüzési adóalanyok adminisztrációs kötelezettségei egyszerűsödtek.

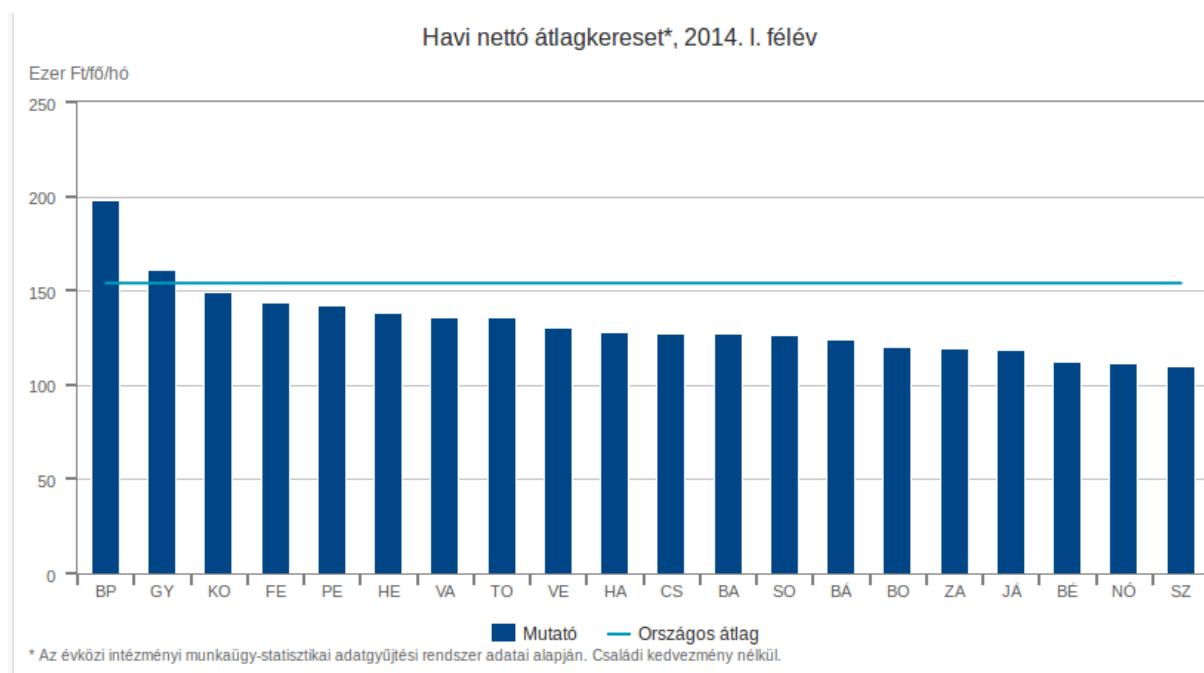
4. Az Észak-magyarországi régió gazdasági helyzetének elemzése

A helyi adóztatás alapját képezi egy jól működő gazdasági rendszer, árbevételt elérő kis-és közép vállalkozásokkal, illetve esetenként nagyvállalatokkal. Mielőtt a régió adórendszerének ismertetésére kerülne sor, célszerű a régió gazdasági, idegenforgalmi helyzetének a felmérése. Ehhez a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisában található adatok nyújtanak segítséget.

1 Munkaerő piaci helyzet

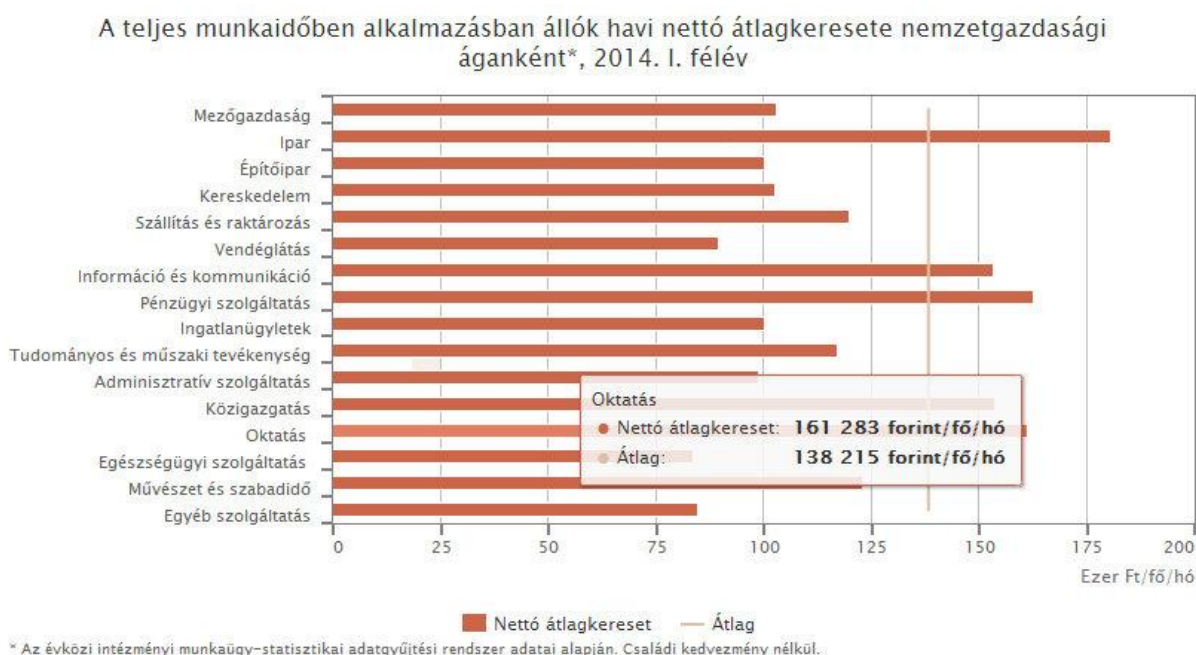
A régióban élők jövedelme a helyi adóztatás szempontjából kisebb jelentőségű, mint az állami adóztatás szempontjából, de a térség gazdasági fejlettségének jó mutatója az itt élő emberek átlagkeresete.

A KSH adatbázisában található adatok alapján kijelenthető, hogy a régió tekintetében Heves megye áll a legjobb helyen a teljes munkaidőben foglalkoztatottak átlagkeresetének rangsorában, 138 ezer Forintot meghaladó havi átlagkeresettel. Ezt követi - a régió tekintetében – Borsod-Abaúj-Zemplén megye 120 ezer Forinttal, majd Nógrád 111 ezer Forinttal. Az országos átlaghoz, a 159 ezer Forintos havi átlagjövedelemhez képest a régió mindhárom megyéjében élők jelentősen kevesebb bevétellel rendelkeznek, Nógrád megye pedig az országos lista utolsó előtti helyén áll, csak Szabolcs-Szatmár megyében kevesebb a havi átlagjövedelem mértéke. Az adatok 2014 első félévére vonatkoznak.

1. ábra, Havi nettó átlagkereset, 2014. I. félév, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

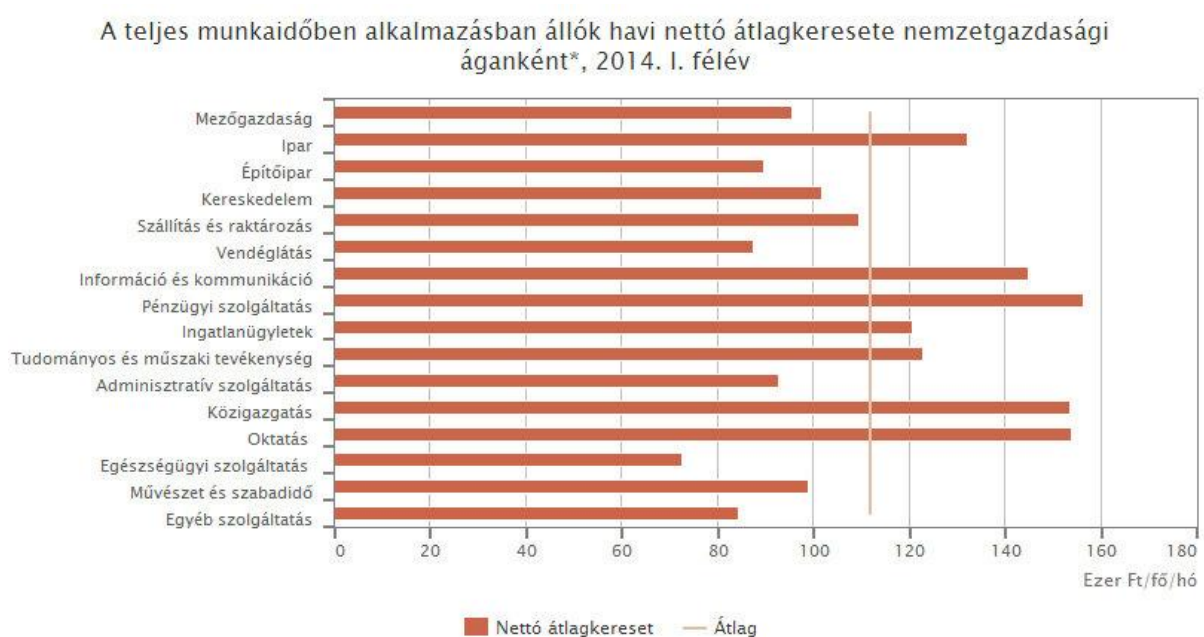
Heves megyében a nemzetgazdasági ágazonkénti bontás alapján jól látszik, hogy az ipar a vezető nemzetgazdasági ágazat. Mivel Heves megye országos szinten is jó helyen szerepel az átlagkeresetek alapján, arra következtethetünk, hogy az ipari termelés fontos szerepet játszik az ott élők jövedelmében, a megye gazdasági helyzetében.

2. ábra, Heves megye teljes munkaidőben dolgozóinak havi nettó átlagkeresete nemzetgazdasági áganként, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

Emiatt az ipar, vállalkozások támogatása, számukra kedvező piaci feltételek kialakítása az önkormányzat kiemelten kezelendő területe kell, hogy legyen, hiszen az iparüzési adó a régió elemzett településein a legfontosabb helyi adónem.

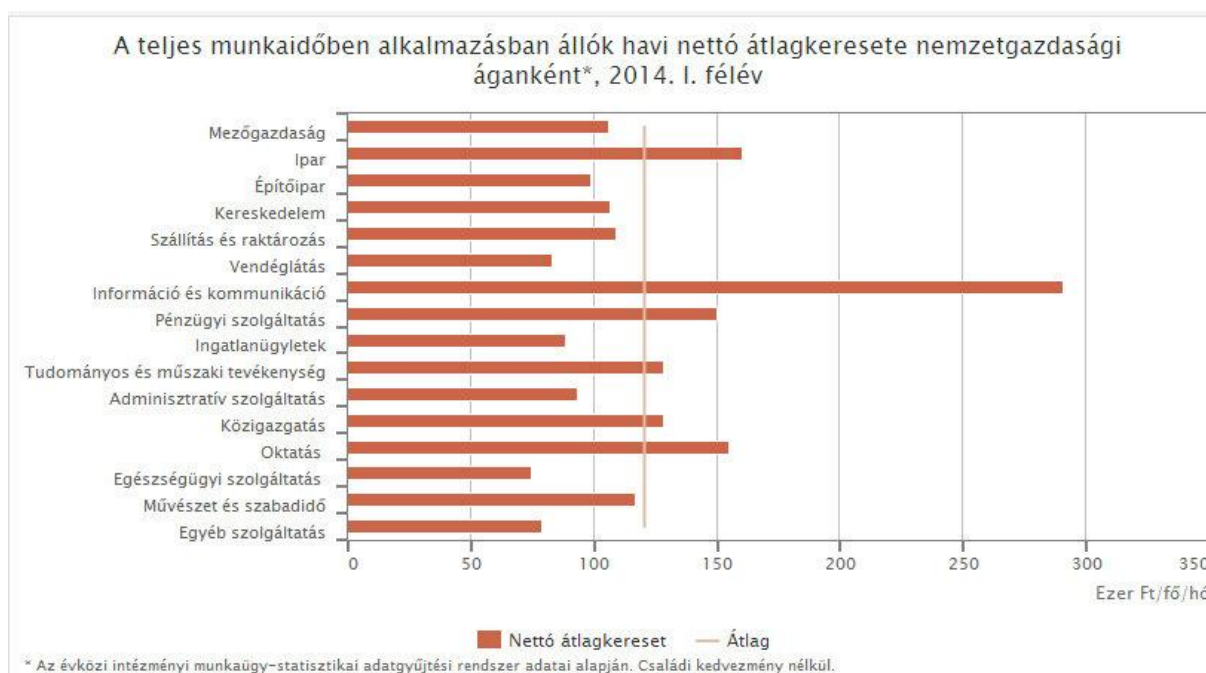
Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, valamint Nógrád megyében az ipar szerepe jóval kisebb, ez az átlagkereseteken is meglátszik. Tehát a két megyének érdeke a vállalkozásbarát adópolitika létrehozása, a térség gazdasági és infrastrukturális fejlesztése.

3. ábra, Nógrád megye teljes munkaidőben dolgozóinak havi nettó átlagkeresete nemzetgazdasági áganként, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

A két megye közötti alapvető különbség, hogy Nógrád megyében a vezető három nemzetgazdasági ág a pénzügyi szolgáltatási szektor, melyet második helyen az információ és kommunikáció szektor, harmadik helyen a közigazgatás illetve az oktatás követ azonos átlagkeresetekkel.

Ezzel szemben Borsod-Abaúj-Zemplén megyében – a 4. ábrának megfelelően - az információ és kommunikáció ágazatban dolgozók átlagkeresete a legmagasabb és ezt követi az iparban dolgozók fizetése, de a két érték között jelentős különbség érzékelhető.

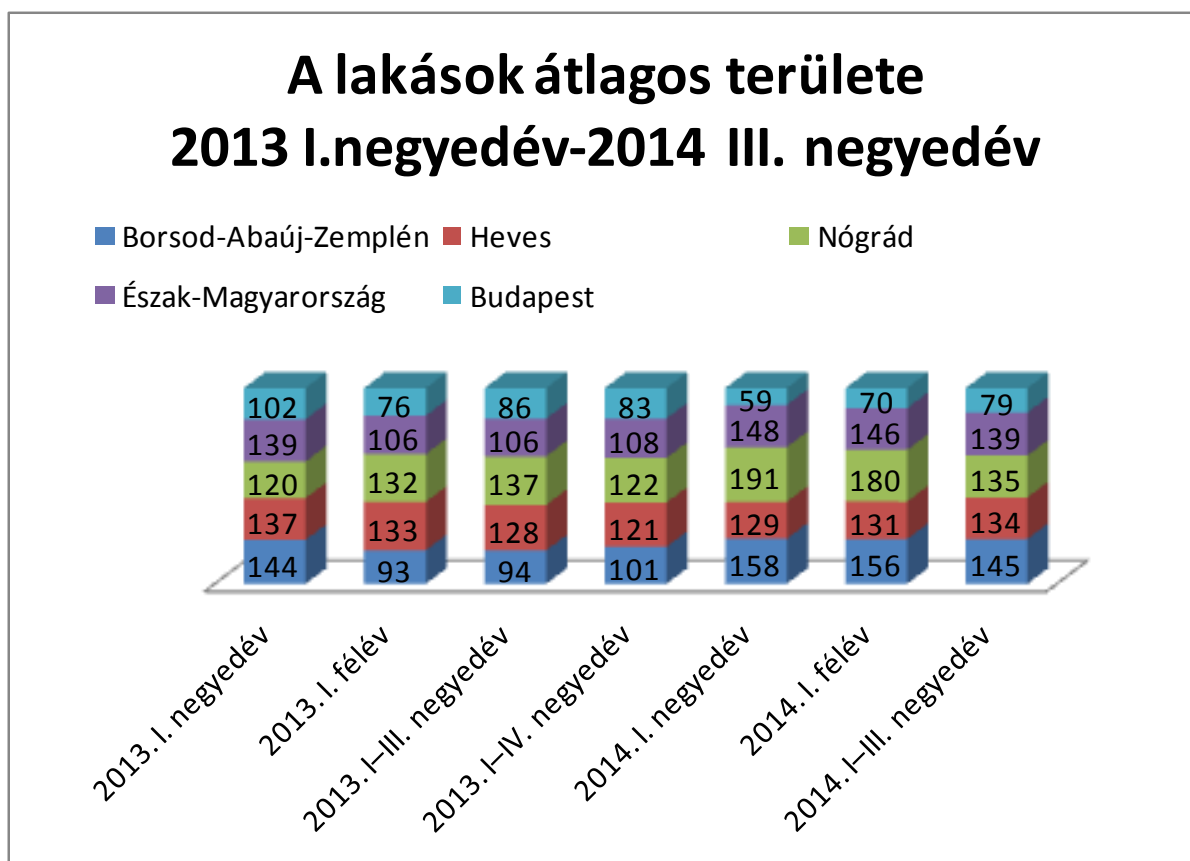
4. ábra, Borsod-Abaúj-Zemplén megye teljes munkaidőben dolgozóinak havi nettó átlagkeresete nemzetgazdasági áganként, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

2 Új lakások száma, átlagterülete

A régióban kiadott építési engedélyek száma 2013 első és harmadik negyedévről 2014 ugyanezen időszakában az egész régióban nőtt. Ez pozitív irányú fejlődés a helyi adórendszer vonatkozásában is, hiszen az ingatlanok után építményadó/ kommunális adófizetési kötelezettség áll fenn.

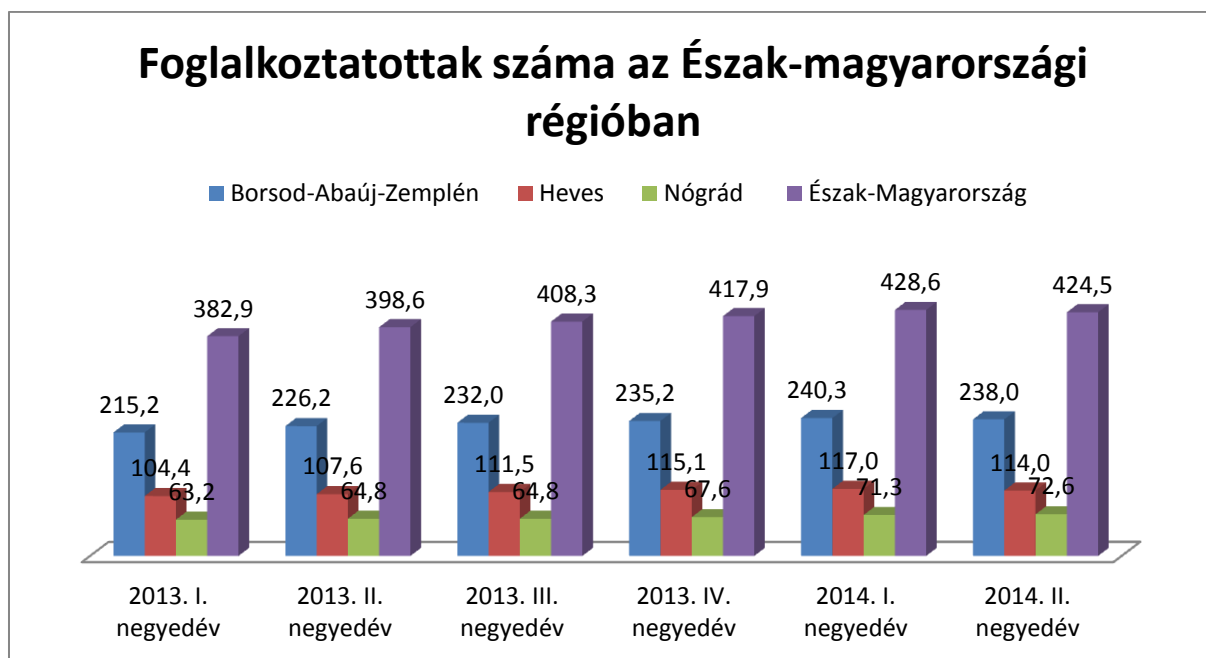
Ugyanakkor a használatba vett ingatlanok száma ugyanebben az időszakban jelentősen csökkent. Ez arra utalhat, hogy a házépítés elkezdődött, de nem fejezték be, emiatt maradt el a használatba vétel is.

Mivel az építményadó vagy kommunális adó alapja a régióban jellemzően a hasznos alapterület, nem pedig a korrigált forgalmi érték, a lakások alapterületének mértékét vizsgálom. A 2013 és 2014 első és harmadik negyedéve között épített lakások mértéke a régióban nőtt, 106 négyzetméterről 139 négyzetméterre. A megyék tekintetében annyi eltérés tapasztalható, hogy Nógrád megyében 2 négyzetméterrel csökkent az épített lakások átlagterülete, de ez nem jelentős mértékű csökkenés. Ugyanakkor az alábbi táblázatban látható értékek Budapesttel összehasonlítva jelentősen nagyobbak, mivel itt a rendelkezésre álló földterületek is magasabbak.

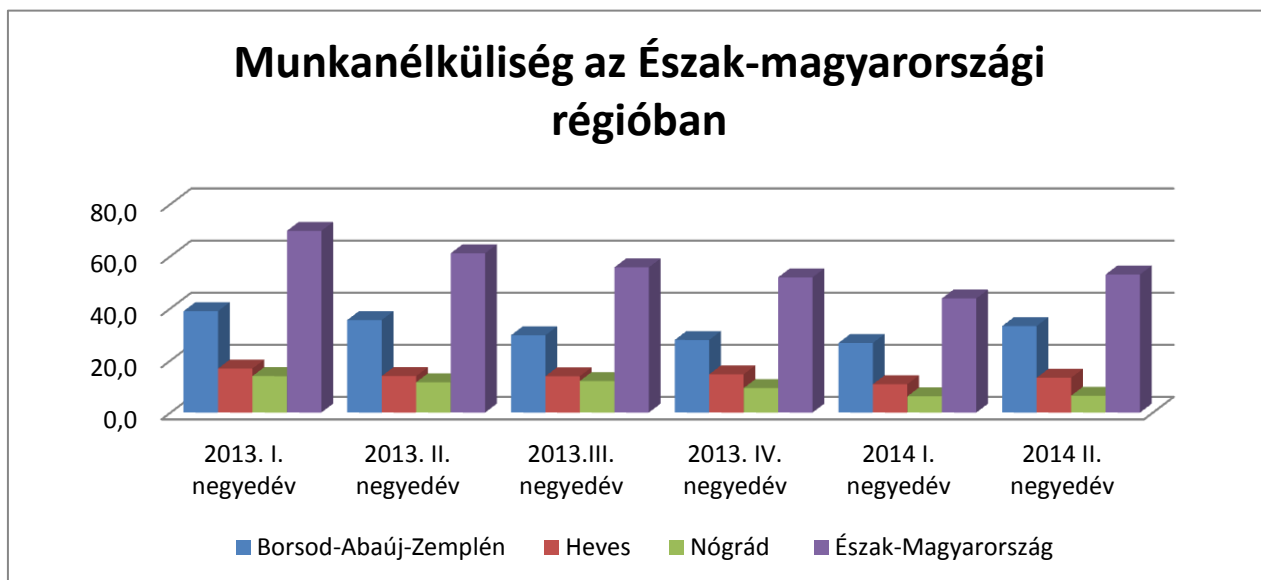
5. ábra, A lakások átlagos területe 2013. I. negyedév-2014. III. negyedév, Saját szerkesztés, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

A foglalkoztatottak számának alakulásáról 2013. első negyedéve és 2014. második negyedéve között elmondható, hogy az Észak-magyarországi régióban enyhe, de tartós növekedés mutatkozik. 2013 első negyedévében a régió összes foglalkoztatottjának száma megközelítette a 383 ezer főt és ez a szám az év végére, a negyedik negyedévre már meghaladta a 417 ezer főt.

6. ábra, Teljes munkaidőben foglalkoztatottak száma az Észak-magyarországi régióban 2013. I. negyedév-2014. II. negyedév, Saját szerkesztés, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

Ezzel párhuzamosan a munkanélküliek aránya a 2013-as első negyedévi 69,7 ezerről 51,9-re csökkent. Ez szignifikáns változásnak mondható, 10 ezer fővel csökkent a 2013-as évben a munkanélküliek állománya az Észak-magyarországi régióban.

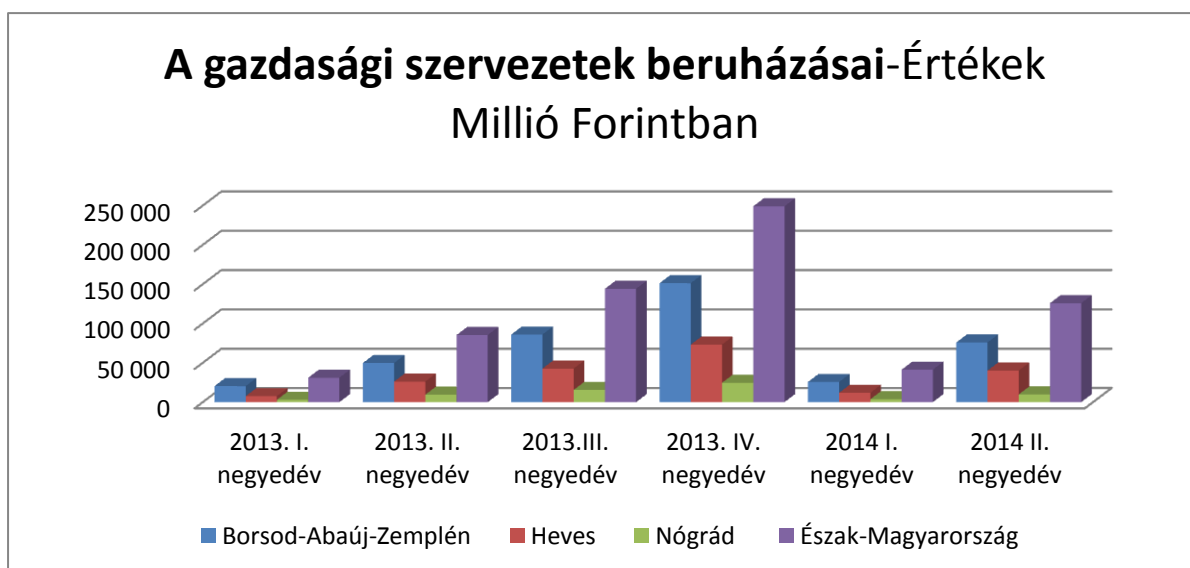
7. ábra, Munkanélküliség az Észak-magyarországi régióban 2013. I. negyedév – 2014. II. negyedév, Saját szerkesztés, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

A 6. ábrán jól látható a foglalkoztatottak számának növekedése 2013-ban, mellyel egyidejűleg a munkanélküliek száma az azonos időszakban csökkenő tendenciát mutat. Ezt a 7. ábra szemlélteti.

A 2014-es év első negyedében még folytatódik ezt a növekvő tendencia, ugyanakkor a második negyedév kis arányú csökkenést mutat a foglalkoztatottak számában, valamint növekedés tapasztalható a munkanélküliek számában. Ugyanakkor ezek a 2014. második negyedéves megnövekedett értékek nem érik el a 2013-as évi kiinduló értékeket, tehát egy csökkenő tendenciát figyelhetünk meg a munkanélküliek számának változásában. Ezzel szemben a foglalkoztatottak számának alakulása növekedést mutat.

Az előbb tapasztalt gazdasági jelenségek mögött a jövedelem mértékének, beruházások és vállalkozások számának, árbevételének növekedése feltételezhető. Ezeket a feltételezéseket alátámasztják a KSH statisztikái.

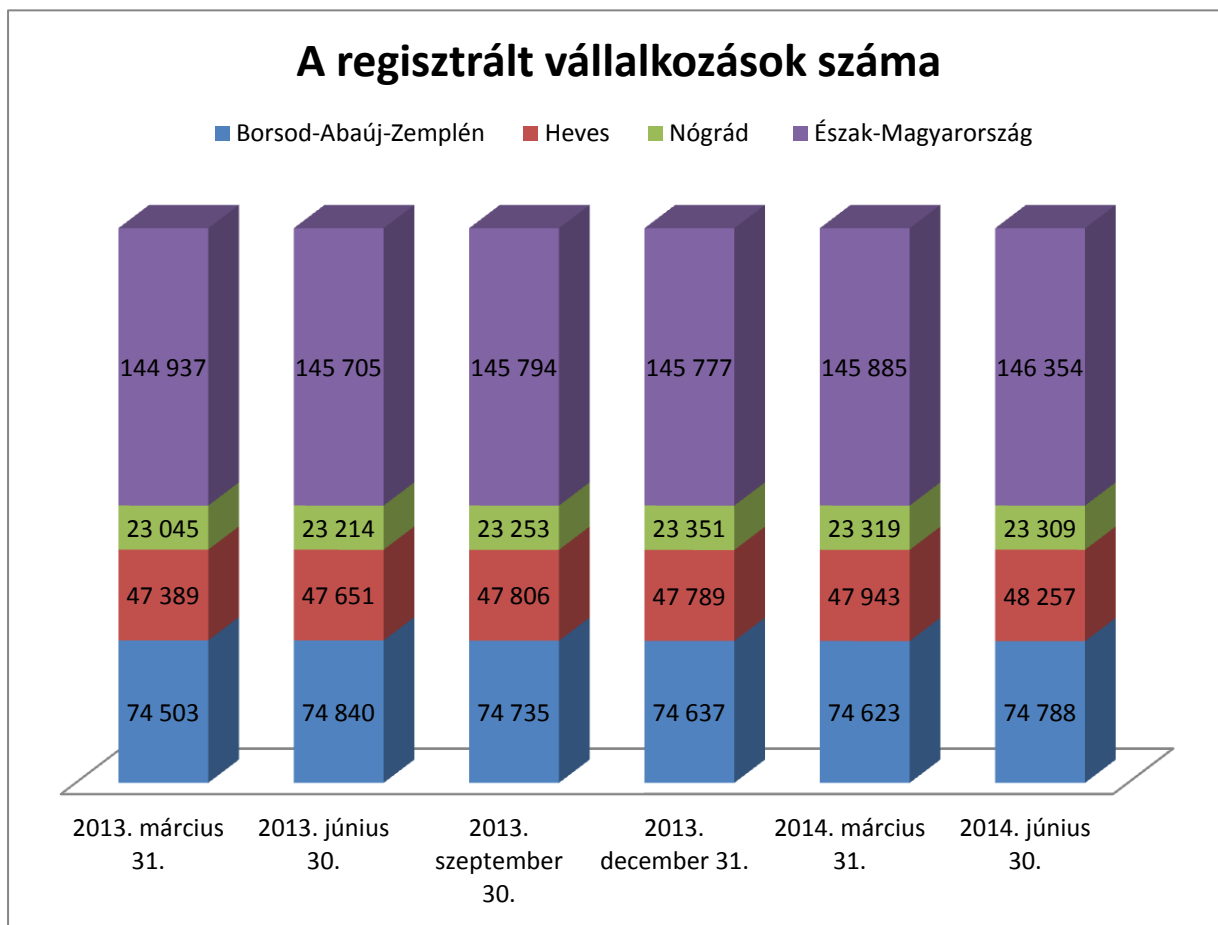
A beruházások mértéke a 2013-as első félévi 85 Milliós Forintos értékről jelentősen megnövekedett 2014 ugyanezen időszakra vonatkozóan, 125 Milliós Forintra. Ez a 40 Milliós Forintos növekedés a beruházási mértékben arra utal, hogy a régió fejlődik, mivel az új beruházások fontos elemét képezik a gazdaság bővülésének. A másik fontos eleme a gazdaság bővülésének a kutatás és fejlesztés, a KSH adatbázisában azonban régióra bontott adatok nem találhatók, emiatt a kutatás fejlesztés gazdaságbővítő hatásának elemzése a régióban nem lehetséges.

8. ábra, A gazdasági szervezetek beruházásainak teljesítményértéke, 2013. I. negyedév – 2014. II. negyedév, Saját szerkesztés, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

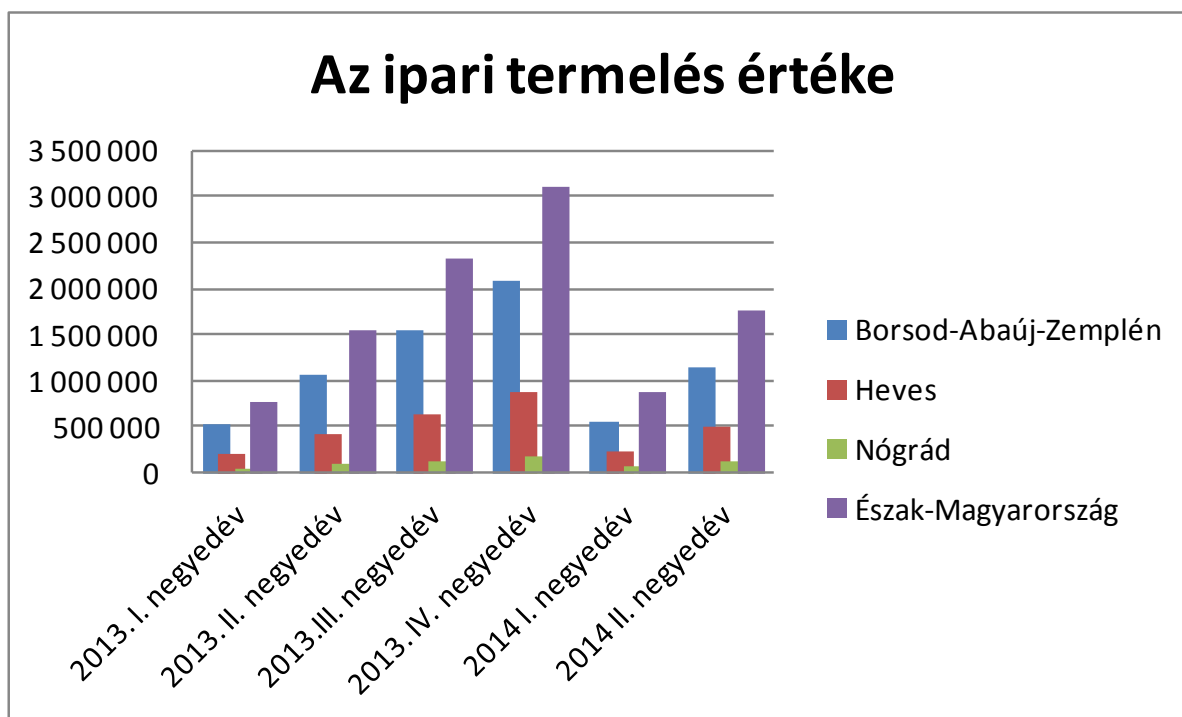
A regisztrált vállalkozások számában is növekedő pályát figyelhetünk meg, 2013 márciusa és 2014 júniusa között a régióban számuk megközelítőleg 2 ezerrel nőtt. Új vállalkozásokat akkor alapítanak az emberek, ha van lehetőség nyereség elérésére, valamint a gazdaság helyzete stabil. Ezért a regisztrált vállalkozások számának növekedése is alátámasztja azt, hogy a térség gazdasági helyzete javul, a régió fejlődik.

3 Vállalkozások száma, helyzete

9. ábra, A regisztrált vállalkozások száma, 2013. március 31. és 2014. június 30., Saját szerkesztés, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

A vállalkozások bevételeit tartalmazza az ipari termelés értékéről szóló statisztikai adatsor, mely adatokat tartalmaz a 2013 évről, valamint a 2014-es év első félévéről. Az adatok alapján elmondható, hogy 2013 első félévéhez képest 2014 első félévének ipari teljesítménye növekedett, ahogy a 10. ábra is mutatja.

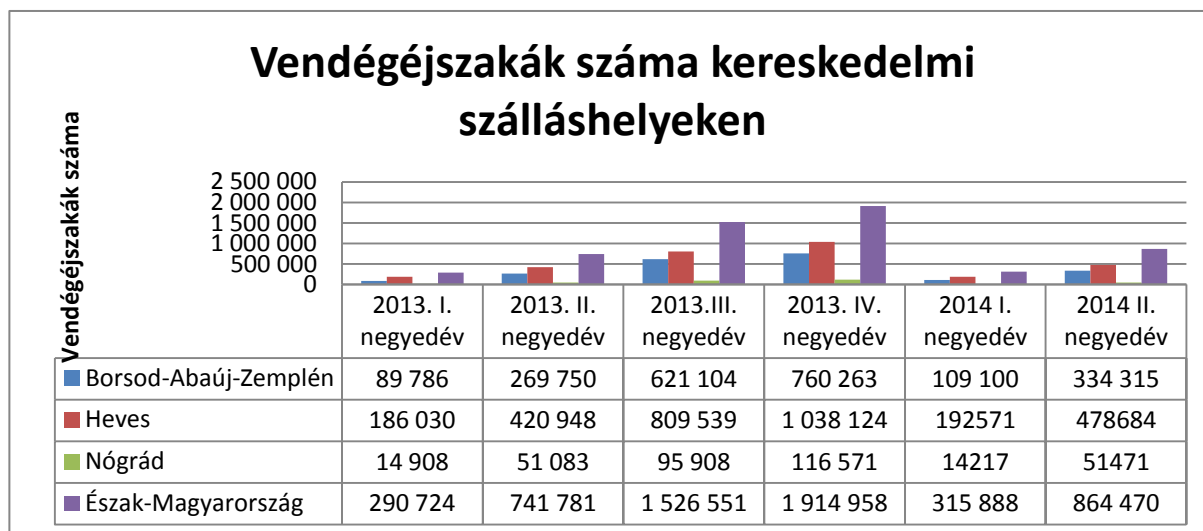
10. ábra, Az ipari termelés értéke, 2013. I. negyedév- 2014. II. negyedév, Saját szerkesztés, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

Ez a növekedés várhatóan folytatódik, tehát az ipari termelés értéke tovább növekedik a második félévben. Ez a növekedés az adóbevételekre is kedvező hatással van, hiszen a magasabb árbevétel után fizetendő iparüzési adó értelemszerűen magasabb, mint a kisebb árbevétel után fizetendő iparüzési adó. A magasabb helyi iparüzési adóbevételből az önkormányzatnak több bevétele származik, melyet befektethet, illetve fejlesztheti a bevételből az adott önkormányzatot.

Ez egy láncreakciót indít el, mivel a fejlettebb város, sikeres vállalkozásokkal, jó infrastruktúrával újabb vállalkozásokat csábít a városba, mely az önkormányzat számára új adófizetőket jelent. Valamint a fejlettebb település megfelelő marketing stratégiával egyre ismertebbé válhat országon belül és nemzetközi szinten is, mely az idegenforgalmi bevételek és az ebből származó adóbevételek emelkedéséhez vezet.

Belátható, hogy az idegenforgalmi adó is fontos bevétellé válhat egy régió számára, ha turisztikai szempontból ismert a régió. Az idegenforgalom fejlesztése kulcsfontosságú az adóbevételek szempontjából is.

Az eltöltött vendégéjszakák száma is növekedést mutat, 2013 első félévéhez képest, 2014 első félévében 122 ezerrel több vendégéjszakát töltöttek el a régióban. Ennek a növekedésnek a hatása meg kell, hogy jelenjen a települések idegenforgalomból származó bevételeiben. A későbbiekben bemutatásra kerülő települések alátámasztják ezt a kijelentést.

11. ábra, Vendégéjszakák száma kereskedelmi szálláshelyeken 2013.I. negyedév-2014. II. negyedév, Saját szerkesztés,
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

5. Helyi adók az Észak-magyarországi régióban

Az alábbi fejezet bemutatja az Észak-Magyarországi régió 3-3 településén létező helyi adónemeket, valamint azok mértéként megyénkénti bontásban. Mindhárom megyénél először a megyeszékhely adórendszere kerül bemutatásra, majd – az átfogóbb kép érdekében – két másik település adórendszerének elemzésére kerül sor. Ezen kívül a fejezet elemzést tartalmaz a kiválasztott önkormányzatok 2013. évi bevételeiről, az önkormányzatok mérlegei, beszámolóí, zárszámadásai alapján.

Az önkormányzatok helyi adó mértékének kutatásakor problémával szembesültem, hiszen a későbbiekben ismertetett településeken a helyi adó maximumok meghaladták a Helyi adó törvényben előírt törvényi felsőhatárt.

Ennek magyarázata a hosszas keresés után fellelt Nemzetgazdasági Minisztérium által kiadott valorizációs tájékoztató¹⁷. A valorizáció célja, hogy az inflációból származó veszteség kiegyenlítődjön, felértékeléssel. A valorizációs szorzókat a KSH adatainak figyelembe vételével határozzák meg, melyek hatására a Helyi adó törvényben meghatározott felsőértékhatárok módosulnak. Így az önkormányzatoknak lehetőségük nyílik a Helyi adó törvényben meghatározott mértékűnél nagyobb adókat beszednie, maximum a valorizációs szorzóval megnövelt mértékig.

Ez azért jó az önkormányzatoknak, mivel őket is érti az infláció, mint gazdálkodó szervezeteket, és az infláció hatására csökken évről-évre az önkormányzati bevétel. A valorizációs szorzóval növelt felső helyi adó értékhatárok kiküszöbölik az önkormányzat pénzromlásból fakadó veszteségeit. Az így meghatározott helyi adó maximumok 2014. január 1-jétől a következők: építményadó 1821,2 Forint/ négyzetméter, telekadó 331,1 Forint/ négyzetméter, magánszemély kommunális adója 28145,8 Forint/ adótárgy, idegenforgalmi adó 496,6 Forint/ vendégéjszaka.

A fent említett értékhatárok megmagyarázzák azt, hogy a következőkben elemzett önkormányzatok helyi adó mértéke hogyan lehet magasabb a Helyi adó törvényben meghatározott maximumnál, tehát e szabályozás ismertetését fontosnak tartottam az önkormányzatok elemzése előtt.

1 Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Az első megye, melynek helyi adórendszere bemutatásra kerül, Borsod-Abaúj Zemplén megye, mivel itt található az Észak-Magyarországi régió középpontja, Miskolc. Borsod-Abaúj-Zemplén megye települései közül Miskolcon kívül Mezőkövesd és Tiszaújváros város helyi adórendszerének bemutatását tartalmazza a jelenlegi fejezet.

¹⁷ Helyi adómértékek valorizációja 2014.január 1-jétől, Nemzetgazdasági Minisztérium Jövedelemadók és Járulékok Főosztály, <http://www.bpxv.hu/docok/eloterjesztesek/2013/1-79-337-2013.pdf> 3. számú Melléklet, PDF fájl

Miskolc

Miskolc város önkormányzata négy fajta helyi adónemet vezetett be. A legrégebben bevezetett helyi adónem ebben a városban a helyi iparűzési adó, melyet 1991.07.01-jén vezettek be. Mértéke az ideiglenes tevékenységet folytató vállalkozások esetében 3000 Forint naponta, az állandó tevékenységet végző vállalkozás esetében az adóalap 2 %-a.

A Helyi adó törvényben meghatározott felső korlátot alkalmazza az önkormányzat az állandó tevékenységet végző vállalkozások helyi iparűzési adó fizetésekor, ugyanakkor az ideiglenes tevékenységet folytató vállalkozásoknak nem kell a törvényi felső határ szerinti 5000 Forint/nap összeget megfizetniük. Az önkormányzat adómentességet biztosít azon vállalkozásoknak, melyek adóalapja nem haladja meg az 1 Milliő Forintot. Ennél a szabályozásnál is eltérés tapasztalható a törvényhez képest, hiszen az 1 Milliő Forint adóalapot meghaladó, de 2,5 Milliő Forint adóalapot el nem érő vállalkozásoknak nem nyújt az önkormányzat adómentességet. Ez arra utal, hogy a közepes vállalkozásokat is adóztatja az önkormányzat több bevétel szerzése érdekében.

A következő helyileg bevezetett adó az idegenforgalmi adó volt, melyek 1992.01.01-jén vezettek be az építményadóval együtt. Az idegenforgalmi adó mértéke Miskolcon 450 Forint/nap, de adómentességet élveznek a három- vagy többgyerekes családok, valamint az önálló keresettel nem rendelkező, 67%-ot meghaladó mértékben szellemi vagy fizikai fogyatékosok. A 450 Forint/ vendégéjszaka idegenforgalmi ár meghaladja a Helyi adó törvényben előírt adómaximumot, de az előzőleg említett szabályozás értelmében kivetése nem ütközik törvénybe, mivel a valorizációs szorzóval növelt adómérték 496,6 Forint/ vendégéjszaka felső határt ír elő.

Az építményadó mértéke üdülő és műhely esetében 1.200 Forint/ négyzetméter, garázs esetében 700 Ft/ négyzetméter, kereskedelmi épület; bank; irodaház esetében 1.700 Ft/ négyzetméter, Ipari Park területén 800 Ft/ négyzetméter, lakás esetében 1.200 Ft/ / négyzetméter, valamint egészségügyi; oktatásra használt épület esetében 300 Ft// négyzetméter. Az értékek közül a lakásra, üdülőre, valamint az irodaházakra, bankokra vonatkozó számok szintén magasabb a törvényi maximumnál, ugyanakkor megfelel a valorizációs 1821,2 Forint/ négyzetméter felsőértéknek. Az önkormányzat ebben az adónemben is biztosít mentességeket. Építményadó-mentességet élvez a külterületen

elhelyezkedő építmény, amennyiben életvitelszerűen laknak benne, továbbá a bel- és külterületen elhelyezkedő pince. Szintén építményadó-mentes a lakás céljára szolgáló épületrész, valamint az építmény hasznos alapterületéből 15 négyzetméter.

Miskolc területén egy új adónem került bevezetésre 2013.07.26-án, a telekadó, melynek mértéke 300 Forint/négyzetméter. Ez 100 Forinttal meghaladja a törvényi maximumot, de szintén benne van a valorizációs szorzóval növelt 331,1 Forint/ négyzetméteres intervallumban. A telekadó alól mentességet élvez a 25.000 négyzetmétert el nem érő telek, valamint a parkoló jelzővel ellátott telek. Ennek ellenére nem élvez mentességet az üzletház, élelmiszerlánc parkolója.

Miskolc helyi adórendszeréről elmondható, hogy az önkormányzat kihasználva a helyi adóztatás lehetőséget, sokféle helyi adót vet ki, ugyanakkor adómentességet is kínál az állandó lakosok, nagycsaládosok, kisvállalkozások számára. A városban a kivetett adókról általánosságban elmondható, hogy mértékükben - a törvényi maximumot túllépve - a valorizációs érték felső határához közelítenek.

Ezt az állítást alátámasztja az a tény is, hogy a 2013. évi önkormányzati bevételek ¹⁸alapján Miskolc önkormányzata magas, 45,4 Milliárd Forintos bevétellel rendelkezik. Ez a dolgozatban elemzett összes önkormányzat bevételénél magasabb érték. Az adatok részletesen az 1. számú mellékletben találhatóak.

A 45,4 Milliárd Forintos bevétel közel ¼-e, pontosabban 23,22%-a helyi adókból származik. Tehát az önkormányzati bevételek között kiemelten fontos szerepe van a helyi adóknak. A 2013. évi helyi adóbevételeket az önkormányzat jól tervezte, az előirányzatot kissé alábecsülte. Az előirányzott érték 9,7 Milliárd Forint volt, melyet évközben 10,3 Milliárdra módosítottak. A módosított előirányzathoz képest a tényleges teljesülés 10,5 Milliárd Forint. A kettő közötti 200 Milliárd Forintos különbség csekélynek mondható, az önkormányzat megfelelően tervezte előre a bevételeit.

¹⁸ Miskolc megyei jogú város közgyűlésének 9/ 2014. (V.12.) önkormányzati rendelete, http://miskolc.hu/sites/default/files/dokumentumok/csatolmanyok/14-2014_kozossegi_egyuttes_szab._35-2013._rendelet_modositasarol.pdf, PDF fájl

A 2013. évi helyi adó bevételek adónemek közötti megoszlását tekintve elmondható, hogy az állandó jellegű tevékenység után fizetett iparűzési adó mértéke a legmagasabb. A 10,5 Milliárdos helyi adó bevételből ez az adónem tesz ki több mint 7 Milliárd Forintot, amely mintegy 70 %-ot jelent. Ezen az adónemen kívül fontos bevételszerző forrás az építményadó, melynek mértéke meghaladja a 3 Milliárd Forintot. Ez a két adónem teszi ki az összes helyi adóbevétel 98%-át.

A helyi adókhoz kapcsolódó bírságokból, pótlékokból származó tényleges bevételeket szintén egész pontosan tervezte az önkormányzat. Az eredeti valamint a módosított előirányzat egybeesett, 120 Milliő Forintos nagyságban, a tényleges bevétel ettől kissé elmaradt, 118,5 Milliő nagyságban. Ezzel az értékkel a helyi adó bírságok, pótlékok fontos bevételei az önkormányzatnak, nagyobb részt tesznek ki az önkormányzat bevételéből, mint az önkormányzat kamatbevételei vagy ÁFA- bevételei.

Az előbb elmondottak alátámasztják azt a feltevést, hogy az önkormányzat fontos bevételei a helyi adók, a központi támogatásokon kívül. Ugyanakkor a központi normatívákhoz való hozzájárítás függ attól is, hogy mennyi volt az önkormányzat adott évi bevétele, amelyet a helyi adóbevételek befolyásolnak.

Összességében tehát elmondhatjuk, hogy Miskolcon az állandó tevékenységet folytatók iparűzési adója, valamint az építményadó alkotja a helyi adórendszer két alapvető pillérjét. Az önkormányzat összes 2013-as bevétele jelentősen, mintegy 6 Milliárd Forinttal meghaladja a kiadásokat. Ezért megállapítható, hogy helyi adó emelésére Miskolc önkormányzatának nincs szüksége, bevételei fedezik a kiadásokat.

Mezőkövesd

A második Borsod-Abaúj-Zemplén megyei önkormányzat, melynek helyi adórendszere elemzésre kerül, Mezőkövesd. Mezőkövesden az legkorábban bevezetett helyi adónem az idegenforgalmi adó volt, ezt 1991.05.01-jén vezették be. Az idegenforgalmi adó jelenlegi mértéke 350 Forint/ vendégéjszaka, melyre az önkormányzat semmilyen mentességet nem biztosít. Az, hogy nincs a város területén önkormányzati mentesség és kedvezmény sem az idegenforgalmi adóra, arra utal, hogy a város kiemelt turisztikai célpont.

Ezt az állítást alátámasztja az a tény is, hogy a város önkormányzata az üdülőkre, hétvégi házakra magasabb építményadót szed be, mint a lakásokra, melyek építményadó-mentesek. (Az állítás számszerű alátámasztása a következő bekezdésekben található). A város önkormányzata kihasználja az idegenforgalmat, mint sajátos jellemzőt bevétel szerzésére. A 350 Forint/ vendégéjszakás érték magasabb a törvényi maximumnál, de a valorizációs szorzóval növelt 496,6 Forintos értéktől elmarad.

1991.07.01-jén vezették be a városban a helyi iparüzési adót, mind ideiglenes, mind állandó tevékenységre vonatkozóan. Az ideiglenes tevékenység után fizetendő iparüzési adó mértéke 5000 Forint/nap, míg az állandó tevékenység után az adóalap 2%-át kell befizetni. Mindkettő mértéke a törvényben előírt adómérték felső határának felel meg. Az önkormányzat adókedvezmény biztosít azoknak az állandó jelleggel tevékenykedő vállalkozásoknak, akiknek adóalapja nem haladja meg az 1 Millió Forintot. Ezen csoportba tartozó vállalkozók az adómérték 25%-ának megfelelő adókedvezményre jogosultak.

Az önkormányzat területén legkésőbb bevezetett helyi adó az építményadó, melynek kivetésére 1992.01.01-jén került sor. Mértéke 900 Forint/ négyzetméter az éttermek, büfék, pizzériák esetében, 600 Forint/ négyzetméter az üdülőkre vonatkozóan és 500 Forint/ négyzetméter az előbbi két típusba nem tartozó építmények esetében. Az önkormányzat mentességet biztosít magánszemélyek lakására, garázsára, valamint társasházak közös helyiségeire.

Mezőkövesden kevesebb helyi adónem található meg, mint a megyeszékhelyen, Miskolcon, hiszen itt nincs kivétve telekadó. Az is megállapítható, hogy a helyi adók mértéke alacsonyabb Mezőkövesden, mint Miskolcon. Ennek oka lehet az, hogy a Mezőkövesden élő emberek kevesebb bevétellel rendelkeznek, amit az önkormányzat figyelembe vesz. Másik magyarázat lehet a kisebb adómértékekre az, hogy Mezőkövesden kevesebben laknak, mint Miskolcon és az önkormányzat a kisebb helyi adókkal szeretné vonzóvá tenni a várost.

Mezőkövesd város 2013. évi adóbevételei 8,9 Milliárd Forintot érnek el, ebből helyi adóbevétel 851,9 Millió Forint, azaz 9,5 %. Ez az arány jóval kisebb, mint a megyeszékhely, Miskolc helyi adóból származó bevétele. Ennek oka, hogy Mezőkövesden kisebb mértékűek a helyi adók.

A helyi adóbevétel legnagyobb részét, 678,2 Milliő Forintot az állandó jelleggel végzett tevékenység után fizetett iparűzési adó alkotja. Az adatokat a 2. számú melléklet tartalmazza. A második legfontosabb pillérje a helyi adó rendszernek az építményadó 135 Milliő Forinttal. Ez a két adónem alkotja a helyi adóbevételek több mint 90%-át. Ebben a tekinteten Miskolc és Mezőkövesd helyi adóbevételei hasonlítanak, viszont az adómértékek és a bevételek között jelentős különbség mutatkozik.

A helyi adók után fizetendő pótlékok, bírságok előirányzott nagysága 4,3 Milliő Forint volt 2013-ban, azonban a teljesülés elmaradt ettől a 3,1 Milliő Forintos nagyságával. Az önkormányzat 2013-as terve felülbecsülte az adóbírságok, pótlékok mértékét. Ez az 1 Milliő Forintot meghaladó felülbecslés a 100% helyett csak 71,5%-os teljesülést von maga után. A felülbecslés okainak vizsgálata fontos lehet az önkormányzat következő évekbeli pontosabb tervezésekor.

Mezőkövesd önkormányzatának költségvetési mérlege deficitese, mintegy 1,5 Milliárd Forintos hiánnyal rendelkezik. Ez a hiány szignifikánsnak mondható, kiadások csökkentésével, bevétel növelésével (helyi adóemeléssel) javítható. A költségvetési hiány csökkentését szem előtt kell tartani az önkormányzatnak, célszerű programot kidolgozni erre a témára.

Az önkormányzat által az 1 Milliő Forint adóalapot meg nem haladó vállalkozásoknak biztosított helyi iparűzési adókedvezmény 679 ezer Forint bevétel csökkenést okoz az önkormányzatnak. Az építményadóból jövedelmi helyzet alapján biztosított önkormányzati kedvezmények mértéke 2013-ban 35 ezer Forint volt. Ez nem mondható jelentős összegnek az önkormányzat bevételeihez képest, azonban az előbb említett, 1 Milliő Forint adóalappal rendelkező vállalkozások számára nyújtott 679 ezer Forintos bevétel jelentősnek mondható.

Azonban az önkormányzat költségvetési mérlege akkor is deficitese lenne, ha ezt az adókedvezményt eltörölné a város. Ennek ellenére megfontolandó lenne az adókedvezmény mértékének csökkentése, például a 750 ezer Forintos adóalappal rendelkezők számára.

Tiszaújváros

Tiszaújvárosban a legkorábban bevezetett helyi adónem az iparűzési adó volt. Mind állandó, mind ideiglenes jelleggel 1991.02.01-jén lett bevezetve. Az ideiglenes jellegű tevékenység

után 5000 Forint/napos helyi iparüzési adót kell fizetni, míg az állandó jellegű tevékenység után 2%-ot. A 2%-os értéket 2015.01.01-jétől 1,9%-osra fogja csökkenteni az önkormányzat, ezt az R26-os rendeletben jelentik ki. Az önkormányzat kedvezményt, mentességet nem biztosít a Helyi adótörvényben előírt 2.500.000 Forint adóalapot meg nem haladó vállalkozásokon kívül.

Az idegenforgalmi adót Tiszaújvárosban 2000.06.01-jén vezették be és mértéke 2008. óta 250 Forint/ éjszaka. Ez az érték a Helyi adó törvényben előírt 300 Forint/ vendégéjszakás érték alatt van, tehát Tiszaújváros önkormányzata nem alkalmazza a valorizációs szorzóval növelt értéket.

Az önkormányzat ezeken felül építményadót vetett ki 2001.01.01-jén, melynek mértéke oktatás-nevelési építmény, valamint sportlétesítmény után 200 Forint/négyzetméter, egyéb esetben 950 Forint/négyzetméter 2014-ben, 2015.01.01-jétől 900 Forint/négyzetméterre csökken. Az önkormányzat a törvényben foglaltakon túl mentességet biztosít a magánszemély házára, lakására, garázsára, üdülőjére, valamint a társasházak közös használatú helyiségeire. További kedvezmény illeti meg a magánszemélyt a fizetendő adó éves összegének 50%-ából.

Tiszaújváros önkormányzata nem használja ki az összes lehetőséget lakosai adóztatására, a helyi adók mértéke nem magas. Egyedül a helyi iparüzési adónemben alkalmazza a Helyi adó törvényben meghatározott maximum értéket, ami arra utal, hogy az önkormányzat a vállalkozások adóztatásából szerez több bevételt, nem célja a magánszemélyek túladóztatása.

Tiszaújváros 2013. évi önkormányzati bevétele 7,8 Milliárd Forint volt, ez az eredeti előirányzati értéknél, 5,7 Milliárd Forintnál jelentősen több. Az adatokat a 3. számú melléklet tartalmazza. Az önkormányzat az eredeti előirányzatot módosította, ez a módosított előirányzat jól megközelíti a tényleges bevételt az 7,5 Milliárdos értékkel. Ez arra utal, hogy az önkormányzat pontosan tervezte meg bevételeit.

Az összes bevételből a helyi adók aránya 52%-os, tehát az összes bevétel kicsit több mint fele helyi adóból származik. Ez kiemelkedően magas érték, még a megyeszékhely Miskolc sem szerez ennyi bevételt helyi adóból. Ez azt jelenti, hogy Tiszaújváros önkormányzata a helyi viszonyoknak megfelelő adórendszert épített ki, amelyből származó bevétel az önkormányzat kulcsfontosságú bevétele.

A 4 Milliárd Forintot kissé meghaladó helyi adóbevétel legnagyobb része állandó jellegű tevékenység iparüzési adójából származik, 84%-os mértékben. Az iparüzési adón kívül szintén fontos bevételi forrás az építményadó 6,6 Milliárd Forintos értékkel. Az önkormányzat helyi adó bevételeinek két pillérje Tiszaújváros esetében is a helyi iparüzési adó, valamint az építményadó.

Az önkormányzat 2013. évi kiadása a bevételtől jelentősen elmarad, 5,8 Milliárd Forint, azaz az önkormányzat bevétele jócskán meghaladja a kiadásait. Ez szintén azt bizonyítja, hogy Tiszaújváros önkormányzata gazdaságpolitikáját a helyi viszonyokhoz igazítja.

Az önkormányzat 2015-től csökkenti az állandó jellegű tevékenység után fizetendő iparüzési adó, valamint az építményadó mértékét is. A 2013. évi zárszámadás ezeket az intézkedéseket alátámasztja, hiszen az önkormányzati bevételek meghaladják a kiadásokat, valamint az önkormányzat helyi adóbevétele magas. Tiszaújváros önkormányzata csökkentheti az előbb említett adónemek mértékét, az adócsökkentés miatti bevétel-kiesés nem lesz jelentős az önkormányzat számára, ugyanakkor a vállalkozások, építménytulajdonosok megérzik az adóterhek csökkenését. Az önkormányzat gazdaságpolitikája helyes, mivel nincs szüksége ekkora bevételre, könnyíti a helyi lakosok, vállalkozók terhén.

2 Heves megye

Elsőként a megyeszékhely, Eger, majd Hatvan és Gyöngyös város helyi adórendszere kerül elemzésre.

Eger

Az első helyi adónem Egerben a helyi iparüzési adó volt, melyet 1992.01.01-jén vezettek be, mind az állandó, mind az ideiglenes tevékenységet végzőkre. Mértéke az állandó tevékenység után 2%, míg ideiglenes tevékenység után 5000 Forint/nap. Az állandó tevékenység után helyi iparüzési adót fizetőket 2,5 Milliárd Forint adóalap alatt 50%-os kedvezmény illeti meg, tehát a város támogatja a kisvállalkozásokat, azonban nem biztosít részükre adómentességet.

Az építményadót 1994.01.01-jén vezették be Egerben, legmagasabb mértéke 1700 Forint/négyzetméter, melyet kiemelt kereskedelmi övezetben elhelyezkedő építmény után kell fizetni. Ez az érték alacsonyabb a valorizációs szorzós értéktől, de jelentősen magasabb a törvényi 1100 Forint/négyzetméteres maximumnál.

Ez azt jelenti, hogy az önkormányzat kihasználja a Nemzetgazdasági Minisztérium rendeletét, mely lehetőséget nyújt az önkormányzatoknak a törvényben meghatározott mértéknél nagyobb, de maximum a valorizációs szorzóval növelt mértékű helyi adó beszedéséhez. A lakás céljára szolgáló épület után 600 Forint/ négyzetméteres adót kell fizetni. Az önkormányzat kedvezményt biztosít a lakást életvitelszerűen használóknak, tehát az állandó lakosoknak 50% mértékben. További 50%-os kedvezmény illeti meg a három- vagy több gyerekes családokat, valamint az öregségi nyugdíjra; fogyatékos támogatásra jogosult megváltozott munkaképességű személyt.

1996.01.01. óta telekadót is szed be az önkormányzat Eger területén, melynek mértéke 100 Forint/négyzetméter. Ez az érték a törvényi felsőhatár alatt van, itt nem alkalmazza a város a valorizációs szorzóval növelt értékhatár lehetőségét. Az önkormányzat mentességet biztosít a beépítetlen telkekre.

A tavalyi évtől, 2013.01.01.-től idegenforgalmi adót is kell fizetni Eger városában annak, aki vendégéjszakát tölt itt el. Ennek a mértéke 450 Forint/ vendégéjszaka, mely a törvényi maximumot jelentősen meghaladja, ugyanakkor a valorizációs szorzóval növelt érték felső határától elmarad.

Összességében elmondható, hogy Eger önkormányzata kihasználja a helyi adók beszedéséből, kivetéséből fakadó bevételszerzési lehetőséget és a négy - fentebb említett - adónemből háromban a törvényi maximum, vagy afeletti értéket szed be. A telekadó esetében a törvényi értékhatár alatti az adó mértéke.

Ugyanakkor Eger önkormányzati bevételei a 2013-as évben jelentősen elmaradtak Miskolcétól. Az adatok a 4. számú mellékletben találhatók. Eger bevétele 18,1 Milliárd Forint volt, a miskolci 45,4 Milliárdhoz képest. A 18,1 Milliárdos bevételhez 14,9 Milliárd Forintos kiadást fogadott el az önkormányzat a zárszámadás készítésekor. A helyi adókból származó bevétel előirányzata 2013-ban 3,6 Milliárd Forint volt a tényleges teljesülés 3,58 Milliárd Forint. A helyi adóbevételek tervezése megfelelően leképezte a valóságot.

A helyi adóbevételek az összes bevétel mintegy 20%-át, azaz körülbelül 1/5-ét alkotják. Eger helyi adórendszerének két alappillérje megegyezik az eddig elemzett önkormányzatok két alappillérjével, tehát Egerben is a legfontosabb helyi adónem az iparüzési adó 2,6 Milliárd Forinttal. A másik pillér itt is az építményadó 870 Milliő Forintos nagyságban. Ez a két

adónem a helyi adóbevételek 97%-át teszi ki, ezekhez viszonyítva a többi adónem súlya csekély.

Gyöngyös

Gyöngyös területén a legrégebben bevezetett helyi adó szintén a helyi iparüzési adó, melynek mértéke itt is megegyezik a törvényi maximummal, tehát állandó tevékenység esetén 2%, míg ideiglenes tevékenység után 5000 Forint/nap.

1992.01.01-jén vezették be a városba a magánszemély kommunális adóját, valamint az idegenforgalmi adót is. Előbbi mértéke 16500 Forint, és adómentességet biztosít az önkormányzat az állattartásra, növénytermesztésre szolgáló telek után, az erdőművelési telek után, a szükséglakás után. Az adó mértéke a törvényi felsőhatártól, 17000 Forinttól kisebb.

Az idegenforgalmi adó mértéke 400 Forint/vendégéjszaka, mely magasabb a törvényi maximumnál, ugyanakkor jelentősen kevesebb a valorizációs szorzóval növelt felső határtól.

A város területén építményadót is bevezettek 2002.01.01-jén, melynek mértéke 700 Forint/négyzetméter építmény esetén, gépjárműtároló esetében 400 Forint/ négyzetméter. Mentésül az adó alól magánszemély üzleti célra nem szolgáló lakása, gépjárműtárolója.

Összességében elmondható, hogy Gyöngyös területén nem olyan magasak a helyi adók, csak az idegenforgalmi adó mértéke használja ki a valorizációs mérték nyújtotta lehetőséget. Ezen kívül az iparüzési adó mértéke egyezik meg a törvényi maximummal.

Gyöngyös 2013. évi zárszámadásából kiderül, hogy az önkormányzat összes bevétele 6,5 Milliárd Forint, ezzel szemben kiadása 5,8 Milliárd Forint, a pontos adatokat az 5. melléklet tartalmazza.

Az összes bevétel mintegy 40%-át teszi ki a helyi adóbevétel. A helyi adók adónemenkénti feloszlása hasonló a korábban ismertetett önkormányzatokéhoz, legnagyobb részt a helyi iparüzési adó adja, melyet az építményadó követ.

Azonban Gyöngyös helyi adóbevételei között fontos szerepe van a magánszemélyek kommunális adójának is. Míg előbbi kettő az összes helyi adóbevétel 91%-át alkotja, a magánszemélyek kommunális adója 6%-ban járul hozzá a helyi adóbevételekhez. A fennmaradó alig 3% idegenforgalmi adóból, valamint talajterhelési díjból tevődik össze.

A gyöngyösi önkormányzat helyi adóbevételeit jól tervezte az eredeti előirányzat 2,2 Milliárd Forint volt, melyet évközben 2,5 Milliárd Forintra módosítottak. A tényleges teljesülés és a módosított előirányzat közötti különbség csekély.

Hatvan

Hatvanban 1991.07.01-jén vezették be az iparüzési adót, melynek mértéke az ideiglenes tevékenységet folytatók esetén 3000 Forint/nap, míg az állandó tevékenységet végzők esetén 1,9 %. Mentesség illeti meg a Helyi adó törvény értelmében azokat a vállalkozásokat, melyeknek helyi iparüzési adóalapja nem haladja meg a 2,5 Millió Forintot.

Magánszemély kommunális adója 1992.01.01-jétől létezik és mértéke 4500 Forint/év és 14440 Forint/év között mozog, a lakás nagyságától függően. Gépjárműtároló után 4800 Forint/év, telek után 7200 Forint/év mértékű adó fizetendő. Mentés a magánszemély kommunális adója alól az, aki betöltötte 70. életévét, valamint a beépített telek is mentességet élvez. 10%-os adókedvezményt biztosít az önkormányzat annak, aki éves adóját legkésőbb március 31-ig befizeti.

A város területén építményadót is kell fizetni, ezt az adónemet 1996.01.01-jén vezették be Hatvanban, mértéke 600 Forint/ négyzetméter beépítésre szánt területen, egyes településrészekén 300 Forint/ négyzetméter, valamint a beépítésre nem szánt területen 200 Forint/ négyzetméter.

Összességében elmondható, hogy Hatvan város önkormányzata a Helyi adótörvényben előírt maximumnál alacsonyabb mértékű helyi adót vezet be, még a helyi iparüzési adó tekintetében is. Ez az eddig elemzett önkormányzatok közül csak Miskolcon fordult el, de ott is csak az ideiglenes tevékenységet végző vállalkozók esetében.

Hatvan 2013. évi összes bevétele 5,8 Milliárd Forint nagyságú, kiadásai 5,1 Milliárd Forint nagyságú, az adatokat a 6. számú melléklet tartalmazza. Az összes bevételből a helyi adóbevétel 2,2 Milliárd Forint, amely mintegy 40%-os arány az összes bevételhez viszonyítva. Az önkormányzat eredeti előirányzata jóval alábecsülte a tényleges helyi adóbevételt, mintegy 775 Millió Forinttal, a módosított előirányzatnál ez az eltérés már 7 Millió Forintra csökken. Ezért megállapítható, hogy az önkormányzat helyi adóbevétel tervezése megközelítőleg helyes volt.

Az önkormányzat helyi adómentességet biztosít az iparüzési adóból 2,5 Milliő Forint adóalapig, ezzel 14 Milliárd Forintos bevételtől esik el. A másik kedvezmény, melyet a 70. életév felettieknek biztosít az építményadóból 13,5 Milliárd Forintos bevétel csökkenést okoz. Ezen kívül az önkormányzat kedvezményeket is biztosít, az ezekből származó bevétel kiesés 3,7 Milliárd Forint nagyságrendű. Összességében az önkormányzat 31,2 Milliárd Forintos mentességet, kedvezményt biztosít. Mindezen kedvezmények, mentességek ellenére az önkormányzat mérlege szufficites. Azaz a meglévő mentességeket, kedvezményeket megtarthatja az önkormányzat, hiszen ez nem befolyásolja negatívan fizetőképességét.

A helyi adók adónemenkénti megoszlása a korábbiaknak megfelelően alakul. Legnagyobb, 87%-os hányadban az iparüzési adó alkotja a helyi adóbevételeket, amit az építményadó követ. A két adónem együttes mértéke a helyi adóbevétel 97%-át teszi ki. 2%-ot ad ki a magánszemélyek kommunális adója, a maradék 1%-ot pedig a talajterhelési díj alkotja.

3 Nógrád megye

Az Észak-magyarországi régió utoljára elemzett megyéje Nógrád megye. Nógrád megyéből, a megyeszékhely Salgótarján, Balassagyarmat és Pásztó városok adórendszere kerül bemutatásra.

Salgótarján

Salgótarjánban a legrégebben bevezetett helyi adónem az építményadó volt, melyet 1991.07.01-jén vezettek be a városban. Mértéke 910 Forint/ négyzetméter és az önkormányzat mentességet biztosít a magánszemélyek lakásának, amennyiben azt nem használja vállalkozási célokra. Az építményadó mértéke megfelel a Helyi adó törvényben előírt 1100 Forint/ négyzetméteres felső értéknek, tehát az önkormányzat nem él a Nemzetgazdasági Minisztérium által biztosított valorizációs szorzóval növelt értékhatárral.

A helyi iparüzési adót 1998.01.01-jén vezették be a városban, melynek mértéke a törvényi felsőhatárral egyezik meg, azaz ideiglenes tevékenység esetén 5000 Forint/nap, míg állandó tevékenység esetén 2%. Az önkormányzat mentességet biztosít azoknak a vállalkozásoknak, melyek iparüzési adóalapja nem éri el az 1 Milliő Forintos határt. Ugyanakkor az 1 Milliő Forint feletti vállalkozásoknak már kell helyi iparüzési adót fizetniük, annak ellenére, hogy a

Helyi adó törvény lehetőséget biztosít az önkormányzatoknak arra, hogy egészen 2,5 Millió Forint értékhatárig adómentességet nyújtsanak.

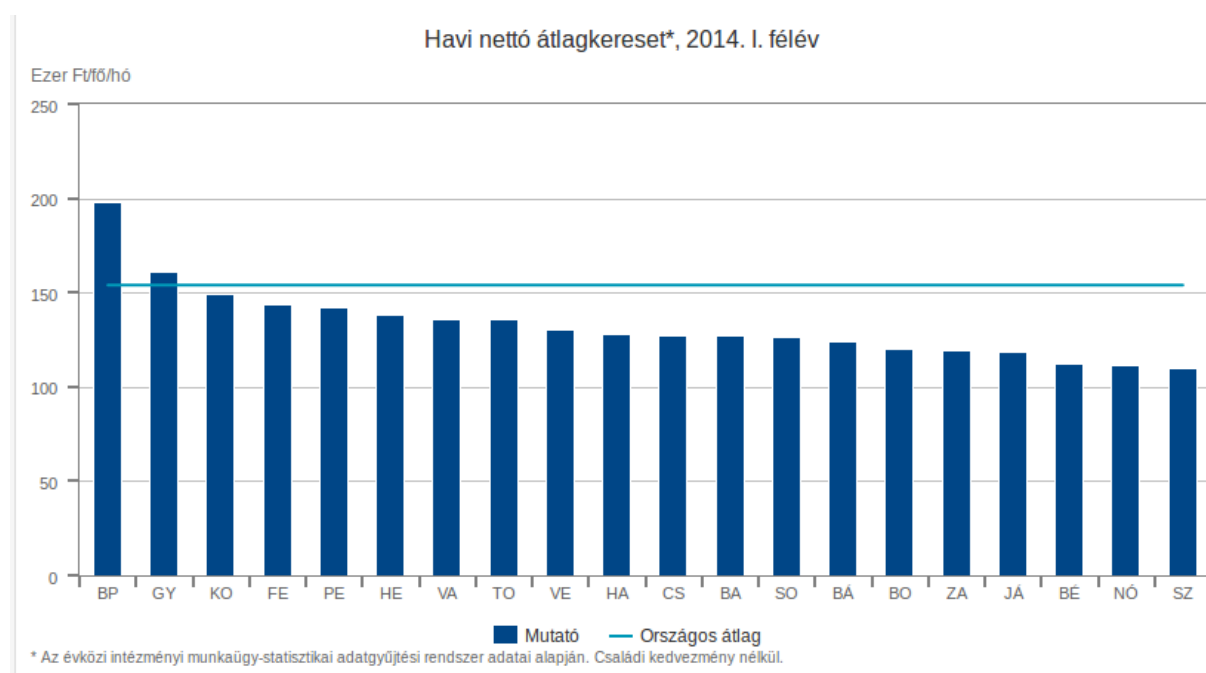
A Salgótarján közigazgatási területén vendégéjszakát eltöltőknek 200 Forintos idegenforgalmi adót kell fizetniük 2004.01.01-je óta, melyre az önkormányzat kedvezményt, mentességet nem biztosít.

A 2013. évi zárszámadás alapján – melynek adatait a 7. számú melléklet tartalmazza- Salgótarján összes bevétele 11,3 Milliárd Forint, kiadásai 9,7 Milliárd Forintot tesznek ki. Az összes bevétel 12%-a származik helyi adókból, 1,3 Milliárd Forint. A helyi adók megoszlásában nem tapasztalunk eltérést az addig elemzett önkormányzatoktól, az iparüzési adó szerepe a legfontosabb. Ezt követi az építményadó 24%-os arányban. A kettő adónem együttesen a helyi adóbevétel 99%-át adja. Az idegenforgalmi adó szerepe az előbb említett két adónemhez viszonyítva nem jelentős, alig 1%-át teszi ki a helyi adóbevételnek.

A megyeszékhelyek összehasonlításakor szembetűnik, hogy a salgótarjáni önkormányzat jelentősen alacsonyabb mértékű helyi adókat vet ki, mint a miskolci vagy az egri. Az alacsonyabb adómértékek miatt a salgótarjáni önkormányzat bevételei jelentősen elmaradnak mind Miskolc, mind Eger önkormányzati bevételeitől, tehát a három megyeszékhely tekintetében Salgótarján rendelkezik a legkevesebb bevétellel.

Ennek egyik magyarázója lehet, hogy Nógrád megye az ország legszegényebb megyéi közé tartozik, az itt élők alacsonyabb jövedelemmel rendelkeznek. Az eltérés másik oka, hogy a három megye közül itt laknak a legkevesebben.

Azt, hogy Nógrád megye az ország legszegényebb megyéi közé tartozik, a Központi Statisztikai Hivatal adatai is alátámasztják, melyek a havi átlagkeresetre vonatkoznak. Ez az ábra és a feltevés is vizsgálatra került a régió gazdasági helyzetének elemzésekor.

12. ábra, Havi nettó átlagkereset, 2014. I. félév, Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

Balassagyarmat

Balassagyarmaton a legrégebben bevezetett helyi adónem szintén a helyi iparüzési adó volt, melyet 1992.10.01-jén vezették be. Mértéke ideiglenes tevékenységet folytatók esetében 5000 Forint/napos, míg állandó tevékenység esetén 2%-os. A helyi iparüzési adó alól mentesek azok a vállalkozások, melyek adóalapja nem éri el az 500.000 Forintot.

A helyi iparüzési adón kívül az önkormányzat Balassagyarmaton magánszemély kommunális adóját vetette ki 1997.01.01-jén. Mértéke 6000 Forint. Az önkormányzat mentességet biztosít többek között a beépítésre nem alkalmas területre, a szükséglakásra, az ideiglenes építményekre. Továbbá kérelmezni lehet az adómentességet 1 lakás és 1 garázs után abban az esetben, ha az adóalany a 65. életévét betöltötte, öregségi nyugdíja nem haladja meg az öregségi nyugdíjminimum 250%-át (71.250 Forintot) és ha az adóalany nem rendelkezik a nyugdíjon kívül egyéb jövedelemmel.

Balassagyarmat összes bevétele a 2013. évi zárszámadás alapján 4,5 Milliárd Forint, kiadása 3,9 Milliárd Forint, melyet a 8. számú melléklet tartalmaz. Az összes bevételből 760 Millió Forint a helyi adókból származó bevétel, amely csaknem 20%-os arányt jelent. Az iparüzési adó itt is a legjelentősebb, 94%-os. A második helyen a korábbi tendenciához képest változást

figyelhetünk meg, mivel nincs építményadó bevezetve, hanem kommunális adót vetett ki az önkormányzat. Így a második helyen a magánszemélyek kommunális adója áll a helyi iparüzési adó mögött. Összességében ez nem tekinthető jelentős eltérésnek, mivel az építményadó és a magánszemély kommunális adójának tárgya átfedést mutat. Előbbi tárgya tulajdonjog, míg utóbbi tárgya bérleti jog. Ezért ez a szerkezetbeli eltérés nem mondható jelentősnek.

Pásztó

A legrégebben bevezetett helyi adónem Pásztón is a helyi iparüzési adó volt, 1991.07.01-jén. Mértéke ideiglenes tevékenység esetén 5000 Forint/nap, állandó tevékenység esetén 2%. A 1,5 Milliárd Forintot meg nem haladó vállalkozások adóalapjukból 50%-os kedvezményre jogosultak.

Az építményadót 1994.01.01-jén vezették be, mértéke 75-400 Forint/négyzetméteres intervallumban változik, az építmény fajtájától függően. Az építményadó alól az önkormányzat a Helyi adó törvényben előírt mentességeken felül nem biztosít.

2004.01.01-jétől a városban idegenforgalmi adót is kell fizetni, melynek mértéke vendégéjszakánként 200 Forint. Az önkormányzat kedvezményt, mentességet nem biztosít.

Pásztó önkormányzati bevételei megközelítik a 2,2 Milliárd Forintot, kiadásai 2,1 Milliárd Forintosak, ezeket az adatokat a 9. számú melléklet tartalmazza.

A kettő közötti különbség nem jelentős, ezért az önkormányzat számára kiemelten fontos a megfelelő nagyságú helyi adók kivetése, valamint befolyása. Az összes bevétel 13%-a származik helyi adókból melyek közül a legjelentősebb itt is az iparüzési adó, mely a helyi adóbevétel 88%-át adja. Második helyen a korábbi tendenciáknak megfelelően itt is az építményadó áll, melyet az idegenforgalmi adó követ, csekély részesedéssel.

Önkormányzati interjúk

Az Észak-magyarországi régió helyi adórendszerének alaposabb megismerése céljából Nógrád megye kistérségeinek önkormányzatait kerestem fel. Azért választottam Nógrád megye kistérségeit, mert itt minden kistérséghez 1-1 város tartozik, ezáltal jobban összehasonlíthatóak a megszerzett adatok.

Nógrád megye hat kistérségre bontható, melyek a következők: Balassagyarmat, Bátortereny, Pásztó, Rétság, Salgótarján és Szécsény. A hat önkormányzat közül megkeresésemre öt önkormányzat vett részt egy primer kutatás végrehajtásában, a Rétsági kistérség nem válaszolt a kérdéseimre.

Az önkormányzati interjúk lebonyolítása előtt összeállítottam egy 16 kérdésből álló kérdéssort, melyet a 10.számú melléklet tartalmaz. Fontos szempontnak tartottam a kérdések összeállításakor a helyi adópolitika változékonyságát, a helyi viszonyok figyelembe vételét, a kis- és középvállalkozások adóterheinek csökkentését.

A kérdéssor legfontosabb célja a bevezetőben is említett adózási alapelvek, az adórendszer igazságosságának vizsgálata. Mind az öt megkérdezett önkormányzat helyi adórendszere stabil, nem jellemzőek a jelentős változtatások. A kérdőív, valamint a korábban elemzett önkormányzatok alapján is kiderült, hogy a legfontosabb adónem az iparüzési adó, ezért a vállalkozásoknak kedvező adózási feltételek kialakítása fontos.

Az adókedvezmények, adómentességek területén a kis- és középvállalkozásokat részesíti kedvezményekben a legtöbb önkormányzatban. Ugyanakkor csak kis mértékben vezetnek be az egyes önkormányzatok adókedvezményt a családok, idősek, kevés jövedelemmel rendelkezők számára. Ezen mindenképpen lehetne változtatni az igazságosabb adórendszer kialakítása érdekében. Olyan rendeletekre kiadására gondolok itt, mint például adókedvezmény biztosítása azoknak, akik jövedelme nem éri el a mindenkori minimálbér 70 %-át.

A meglévő adómértékről az önkormányzatok véleménye eltérő. Egyik része azt gondolja, hogy számukra igazságos, de az embereknek nem, viszont emiatt senki nem megy ment tönkre. A másik nézőpont az, hogy az igazságos adórendszer kialakítása nagyon nehéz, de ezt a helyi adóknál sikerült a legjobban kialakítani.

Köztes megoldásként tekinthető az egyik önkormányzat véleménye, amely sávós adóztatást vezetett be az építményadóban. Ennek lényege, hogy a város főövezetében található üzletek alkotják a kiemelt övezetet, itt nagyobb a forgalmuk, ezért magasabb adót fizetnek. A város szélén, mellékövezetekben található üzletek ezzel szemben kevesebb adót fizetnek. Ez a felfogás véleményem szerint jó példa a középút megtalálására, valamint az arányos teherviselésre.

A legtöbb önkormányzat azért vezetett be illetékességi területén helyi adót, mert ez a feltétele volt valamely pályázati pénz elnyeréséhez. Tehát az idegenforgalmi adó körében még vannak kihasználatlan kapacitások, melyekhez ugyan beruházásokat kell végrehajtani, ugyanakkor ezek a pénzek jövedelemhez juttatják az önkormányzatot. Az így szerzett pluszbevétel pedig visszaforgatható a turisztikai ágazatba.

6. Következtetések

A dolgozat bevezetésében felvetett hipotézis, miszerint lehet-e igazságos adórendszer létrehozni a gazdasági helyzet vizsgálata alapján, egyértelműen elutasításra kerül. Ennek oka, hogy a régióban élő emberek és az itt működő vállalkozások bevételei nem magasak, az országos átlagtól messze elmaradnak. Ezért nem lehet igazságos, ha az itt élő embereket, valamint az itt élő vállalkozásokat terheli tovább az önkormányzat.

Ugyanakkor az önkormányzatnak szüksége van bevételre a közfeladatok ellátásához, a település intézményeinek működtetéséhez. Ezért a legjobb megoldás az idegenforgalmi adó lehet, mivel ez az adott településen élő emberek valamint a vállalkozások terheit nem súlyosbítja. Ezen kívül az idegenforgalmi adóból szerzett bevétel – az önkormányzati interjúknál már említett módon - visszaforgatható a település turisztikai fejlesztésébe, újabb rendezvények szervezésébe, a régió ismertebbé tételébe.

Az elemzett városok közül Eger, Miskolc és Mezőkövesd az, amelyik jól kihasználja az idegenforgalmi adó adta lehetőségeket. Ennek történelmi okai is vannak, Eger jól ismert a magyarok körében, nagy hagyományokra tekint vissza. Mezőkövesdhez tartozik Zsóry-fürdő, amely híres termálfürdő. Mindezek ellenére a régióban rengeteg kihasználatlan lehetőség van még. A világörökség részét képező Hollókő különösen húsvétkor vonzza a látogatókat a locsolkodás hagyományaival. A palóc hagyományokat is meg lehet ismerni ebben a régióban, ezért különösen alkalmas osztálykirándulások helyszínéül.

Az Aggteleki és Bükk Nemzeti Park különösen a kirándulni vágyó emberek számára nyújt lehetőségeket, a híres egri- illetve tokaji borvidék a borok kedvelői számára optimális választás. Ezért fontosnak tartom az idegenforgalom fejlesztését, a különböző fesztiválok szervezését, valamint meghirdetését. A régió ismertségének növekedése az idegenforgalmi bevételek növekedését vonja maga után, ami az önkormányzatoknak több bevételt jelent.

Az ismertetett önkormányzati interjúk rávilágítottak, hogy az önkormányzati adórendszer bevételeinek jelenleg legfontosabb részét az iparüzési adó képezi. Ezért nagyon fontos, hogy az önkormányzat egy vállalkozásbarát környezetet alakítson ki, nem túl magas adómértékekkel, a kisvállalkozásoknak támogatást nyújtva.

Kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a felszámolt cégek adótartozása behajtható legyen, erre lehet biztosíték a tulajdonosok magánvagyonára hasonlóan egy hitelfelvételhez.

Jó módszer a munkahelyteremtő cégeket adókedvezményben részesítése, mivel a magasabb dolgozói létszám az önkormányzatnak több adófizetőt jelent. Ezen kívül az innovatív cégek segítik a település fejlődését, gyakori, hogy beszállítóik a cég telephelyéhez közel létesítenek új telephelyet vagy fióktelepet.

A települési, jövedelmi viszonyokat jobban figyelembe lehetne venni a helyi adórendszerben, ha sávós adóztatást dolgoznának ki. Jól működik a gyakorlatban, hogy a központi helyeken elhelyezkedő épületek után magasabb adót kell fizetni, ezt be lehetne vezetni általánosságban.

Illetve olyan általános kommunális adó vagy építményadó mentességeket is be lehetne vezetni, amely az alacsony jövedelemmel rendelkezőket segíti. Például azoknak a nyugdíjasoknak kommunális adó vagy építményadó mentességet nyújtani, akiknek a nyugdíja nem éri el havonta az aktuális minimálbér 70%-át. Hiszen a havi 71.050 Forint éppen elegendő a közüzemi számlák kifizetésére, élelmiszervásárlásra.

Továbbá a vállalkozások elkülönítettebb kezelését is lehetővé tenné a sávós adóztatás, mert nem igazságos, hogy egy kis vállalkozás, kevesebb forgalommal ugyanúgy a bevétele 2%-át fizesse ki helyi iparüzési adóban, mint egy multinacionális cég nagy árbevétellel. Bár a nagyobb árbevételből nagyobb összeget tesz ki a 2%, mint egy kisebb árbevételből, a cégek piaci helyzete és likviditása között nagy különbségek alakulhatnak ki, amit a sávós adóztatás enyhíthetne.

Ezen kívül fontosnak tartom az adózói morál javítását, hiszen ha az adócsalás, adókerülés társadalmilag elítélt lenne, visszatartó erőt jelentene az ilyen cselekvésektől. Amennyiben az emberek megértenék, hogy az adó kivetése elengedhetetlen a város fenntartásához, fejlesztéséhez, csökkenhetne azok száma, akik nem fizetnek adót. Ugyanakkor a helyi adókból származó bevétel elköltésében fontos szerepe van az önkormányzatoknak. Hiszen amíg azt látja az adott település lakója, hogy bár ő tisztességesen fizeti az adót, de az utak

rosszak és semmi fejlődés nem történt a városban, jogosan vetődik fel a kérdése, hogy hová is tűnik a befizetett pénze. Emiatt elengedhetetlen a költségvetési pénzek átlátható elköltése, a megvalósított projektet költségeinek összefoglalása.

A települések összehasonlításakor kiderült, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megye helyi önkormányzatai kedvezményeket biztosítanak a magánszemélyeknek, tehát a vállalkozásokat adóztatják jobban. Az elemzett három település közül kettőben, Miskolcon és Mezőkövesden ez abban is megnyilvánul, hogy nem biztosítanak kedvezményt a 2,5 Milliő Forint adóalapot el nem érő vállalkozásoknak, hanem ezt az értékhatárt 1 Milliő Forintra csökkentik.

A megyeszékhely, Miskolc magas helyi adómértékeket vet ki, mely magyarázza 2013.évi 45,4 Milliárd Forintos önkormányzati bevételét. Mezőkövesd önkormányzata figyelembe véve a település sajátos jellemzőjét idegenforgalmi adottságát bevétel szerzésére használja fel, habár az idegenforgalmi adó mértéke még így is kisebb, mint a megyeszékhelyé. Tiszaújvárosra alacsonyabb helyi adómértékek jellemzők, az önkormányzat itt a 2,5 Milliő Forint adóalappal nem rendelkező vállalkozásoknak biztosít adómentességet. Ez arra utal, hogy a településen kevesebb a vállalkozás és azok is kis bevétellel rendelkező vállalkozások.

Azonban felkelti a figyelmet a két közel azonos lakószámmal rendelkező város, Mezőkövesd (16.644 lakos, 2013.01.01, Központi Statisztikai Hivatal) valamint Tiszaújváros (16.654 lakos, 2013.01.01, Központi Statisztikai hivatal) helyi adóbevételeinek különbsége. A közel azonos lakossal rendelkező Tiszaújváros helyi adóbevétele 3 Milliárd Forinttal több, mint Mezőkövesd helyi adóbevétele. Mindkét önkormányzat legfontosabb helyi adóneme az iparűzési adó, azonban Tiszaújvárosban az ebből származó bevétel meghaladja a 4 Milliárd Forintot, míg Mezőkövesden nem éri el az 1 Milliárd Forintot. Ez arra utal, hogy a tiszaujvárosi vállalkozások száma meghaladja a mezőkövesdiekét.

Összességében elmondható, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megye három elemzett települése a helyi viszonyokat, jellegzetességet figyelembe véve, esetenként a valorizációs szorzóval növelt értéket kihasználva az itt lakók életszínvonalához illeszkedő helyi adórendszert alakított ki.

Heves megye helyi adórendszeréről megállapítható, hogy jóval alacsonyabb adómértékek érvényesek, mint Borsod- Abaúj-Zemplén megyében. Ha a két megyeszékhelyet, Miskolcot és Egeret összehasonlítjuk, alacsonyabb értékeket figyelhetünk meg. Kivételt képez az, hogy

Miskolcon alacsonyabb az ideiglenes iparüzési adó mértéke (3000 Forint/nap) és az idegenforgalmi adó (450 Forint/ vendégéjszaka), mely mindkét városban megegyezik. Az alacsonyabb adómérték mintegy 7 Milliárd Forinttal kevesebb adóbevételt eredményezett Egernek a 2013.évi önkormányzati bevételek alapján.

A kisebb adómértékek az önkormányzatok bevételeiben is megjelenik, hiszen Miskolc 2013. évi helyi adóbevétele meghaladta a 10,5 Milliárd Forintot, Eger 2013. évi helyi adóbevétele ennek az értéknek majdnem 1/3-a, 3,6 Milliárd Forint. Ezt az eltérést részben magyarázza, hogy Miskolc lakosainak száma majdnem 3-szorosa Eger lakosságának, amely 3-szor több adófizetőt eredményez. Ez alapján úgy tűnik, hogy igaz az az állítás, hogy a kevesebb lakossal rendelkező településeken alacsonyabb a helyi adóbevétel.

Nógrád megye helyi adórendszeréről megállapítható, hogy alacsony mértékűek a helyi adók. Ennek oka az emberek életszínvonala, keresete a megyében. A régió három megyéje közül egyértelműen itt a legalacsonyabbak a helyi adók. A régióközpont, Miskolc rendelkezik a legtöbb helyi adóbevétellel 11,1 Milliárd Forinttal. Ezt követi Eger 3,8 Milliárdos bevételével, majd Salgótarján 1,4 Milliárdos bevétellel.

A 2013. évi összesített önkormányzati bevételek is Nógrád megyében a legalacsonyabbak. Az összes elemzett önkormányzat bevételei a következőképp alakulnak: Borsod-Abaúj-Zemplén megye 15,5 Milliárd Forint, Heves megye 8,3 Milliárd Forint, Nógrád megye 2,3 Milliárd Forint.

Összességében elmondható, hogy a Helyi adó törvény jó keretet ad az önkormányzatok működésének és a jól kialakított, településekre szabott helyi adórendszer forrást biztosít az önkormányzatoknak kötelező feladataik ellátására. Azonban felmerülnek problémák, mint például a jövedelmi és szociális viszonyok figyelembe vétele, mely az adórendszer útján nehezen, mégis a sávós adóztatással könnyebben megvalósítható. Az adózói morál javulása, a vállalkozások támogatása hozzájárulhat a magasabb adóbevételek befolyásához és ez által a település fejlődéséhez.

Az idegenforgalom fejlesztése, a régió széleskörű megismertetése azonban kihasználatlan potenciált mutat, melyet mindenképpen érdemes figyelembe venni az önkormányzat bevételeinek növelése céljából.

Irodalomjegyzék

Brunori, D., 2007. *Local Tax Policy: A Federalist Perspective*. Washington: The Urban Institute Press.

Dr. Bencsik Mária, S. A., 2011. *Adózás alapjai, Elektronikus jegyzet*, Budapest: s.n.

Dr. Heizer-Kiss Zsófia, K. L., 2014. *A helyi adók és a gépjárműadók jogmagyarázata*. Budapest: Saldo Kiadó.

István, D. J., n.d. *Az adózás története*. [Online]
Available at: 5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu_.pdf

Kraft, C. é. G., 2014. *Grundlagen der Unternehmensbesteuerung: Die wichtigsten Steuerarten und ihr Zusammenwirken*. Wiesbaden: Springer Gabler.

Marc, H., 2011. *Kommunal финанzen in der Krise: Problemlagen und Handlungsansätze*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag.

Ricardo, D., 1991. *A politikai gazdaságtan és az adózás alapelvei*. Harmadik kiadás ed. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

Idézett forrásmunkák

Anon., 1990.évi C. törvény. *Helyi adó törvény*. [Online]
Available at: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99000100.TV

Anon., 2003. évi XCII.törvény. *Adózás Rendje Törvény*. [Online]
Available at: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0300092.TV

Anon., 2008. *Pénzügyminisztériumi rendelet az önkormányzati adóhatóságok által rendszeresíthető bevallási, bejelentési nyomtatványok tartalmáról*. [Online]
Available at: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0800035.PM

Anon., 2011. évi CXCV. törvény. *Magyarország Alaptörvénye*. [Online]
Available at: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV

Anon., 2011.évi CXCV.törvény. *Államháztartásról szóló törvény.* [Online]
Available at: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100195.TV

Anon., 2011. *Kormányrendelet az Államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról.* [Online]
Available at: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100368.KOR

Anon., 2011. *Magyarország Alaptörvénye, 32. cikkely.* [Online].

Anon., 2014. A helyi adó 2014-es változásai. *Adó- és Pénzügyi Szaklap*, XXII.évfolyam, pp. 1-5. oldal.

Anon., n.d. *Miskolc megyei jogú város közgyűlésének 9/2014. (V.12) önkormányzati rendelete.* [Online]

Available at: http://miskolc.hu/sites/default/files/dokumentumok/csatolmanyok/14-2014_kozossegi_egyuttes_szab_35-2013_rendelet_modositasarol.pdf

Brunori, D., 2007. *Local Tax Policy: A Federalist Perspective.* Washington: The Urban Institute Press.

Dr. Bencsik Mária, S. A., 2011. *Adózás alapjai, Elektronikus jegyzet*, Budapest: s.n.

Dr. Heizer-Kiss Zsófia, K. L., 2014. *A helyi adók és a gépjárműadók jogmagyarázata.* Budapest: Saldo Kiadó.

István, D. J., n.d. *Az adózás története.* [Online]
Available at: [5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu .pdf](http://5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu.pdf)

Kraft, C. é. G., 2014. *Grundlagen der Unternehmensbesteuerung: Die wichtigsten Steuerarten und ihr Zusammenwirken.* Wiesbaden: Springer Gabler.

Marc, H., 2011. *Kommunalfinanzen in der Krise: Problemlagen und Handlungsansätze.* Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag.

Nemzetgazdasági Minisztérium Jövedelem és Járulékok Főosztály, n.d. *Helyi adómértékek valorizációja 2014. január 1-jétől.* [Online]
Available at: <http://www.bpxv.hu/docok/eloterjesztesek/2013/1-79-337-2013.pdf>

Ricardo, D., 1991. *A politikai gazdaságtan és az adózás alapelvei.* Harmadik kiadás ed. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.